TĖVYNĖS SARGAS

KULTŪROS, VISUOMENĖS, POLITIKOS
IR SOCIALINIŲ MOKSLŲ ŽURNALAS

Krikščionims Demokratams Daromi Priekaištai

Lietuviškas Liberalizmas

Demokratinio Socializmo Likimas

Lietuvos Laisvinimo Problemos

Centro Komiteto Veiklos Pranešimas

L.K.D.S. Veikla Tarpt. Organizacijose

Prel. Jonas Ambotas

Paskutinis Prof. K. Pakšto Žodis

1960 m. **1 (19) Nr.**

TĖVYNĖS SARGAS - GUARDIAN OF THE FATHERLAND

Pradėtas leisti 1896 m. — Established 1896.

Redaguoja — Editors: Dr. V. Litas, P. Maldeikis ir kan. V. Zakarauskas.

Redakcijos adresas — Addresss of Editors: Dr. V. Litas, 509 Nolton ave., Willow Springs, Ill.

Administracijos — Administration: Juozas Paškus, 7343 S. Mozart str., Chicago 29, Ill.

Leidžia **Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjunga,** Krikščionių Demokratų Internacionalo (NEI) ir Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Sąjungos (CDUCE) narys.

Published by **The Lithuanian Christian Democratic Union,** a member of Christian Democratic International — Nouvelles Equipes Internationales (NEI) and Christian Democratic Union of Central Europe (CDUCE).

——— • ———

TĖVYNĖS SARGAS

Kultūros, visuomenės, politikos ir socialinių mokslų žurnalas

1960 m. **Įsteigtas 1896 m.** **1 (19)**

KRIKŠČIONIMS DEMOKRATAMS DAROMI PRIEKAIŠTAI

K. MOCKUS

DISKUSIJA DEMOKRATINIAME GYVENIME

Sveikai pravedama diskusija yra normalus ir labai pageidaujamas demokratinio gyvenimo reiškinys. Kiekvienas dialogas jau yra tam tikra diskusija, pasikeitimas nuomonėmis. Jeigu nebūtų nuomonių pasikeitimo tarp žmonių ir jų sudaromų grupių, žmogiškasis gyvenimas nustotų pagrindinio dalyko, išskiriančio jį nuo kitų gyvių gyvenimo. Diskusijos vyksta ir turi vykti visose gyvenimo srityse. Pedagogikoje diskusija taip pat labai vertinama, nes ji padeda sužadinti interesą, skatina domėtis aptariamuoju klausimu, įtraukia jauną žmogų į pastangas geriau pažinti tą ar kitą gyvenimo sritį, įkvepia noro būti žmogiškosios kūrybos dalimi. Vienas didžiųjų pasaulio mąstytojų graikų Platonas dialogą pritaikė filosofiniam pokalbiui, ir mes tuos dialogus su pagarba ir nuostaba skaitome ir šiandien. Eilė didžiųjų pasaulio rašytojų rinkosi dramatinę formą, kuri jiems buvo patogesnė ne tik meniniam apipavidalinimui, bet ir veikale keliamų idėjų reiškimui. Dialogas juk yra ne vien draminių, bet ir vadinamų beletristinių veikalų reikšminga dalis.

O ką gi bekalbėti apie politinį gyvenimą? Politika besiinteresuoją asmenys domisi praeitimi, bet jų veiklos pagrindą sudaro dabartis ir betarpiškoji ateitis. Politinio gyvenimo problemos yra gyvojo gyvenimo problemos. Nuo žmonių sugebėjimo susitvarkyti politiškai pareina ir jų socialinis, kultūrinis reiškimasis. Jeigu diskusija kokiu moks-

Lietuvos Nacionalinė M. Mažvydo Biblioteka

liniu klausimu paprastai duodasi lengviau pravedama visai ramioj atmosferoj, tai diskusija politiniais klausimas dažnai labiau suerzina jos dalyvius ir sukuria labiau įtemptą nuotaiką. Savo reakcijomis į tokias diskusijas įsitraukia ir klausytojai. Politinio gyvenimo istorija mums duoda daugybę įvairių politinės diskusijos apraiškų. Britų tradicijos besilaiką kraštai per šimtmečius yra įpratę reguliuoti tokias diskusijas ir apvaldyti išsišokėlius. Jeigu, sakysim, kokioj politinėj konvencijoj ar ir visai viešame mitinge, atsiranda rėksnių, trukdančių vykdyti numatytą programą, valdžios pareigūnai tokius sudraudžia ar išveda iš susirinkimo.

Britų tradicijos kraštuose niekas tokio dalyko nelaiko demokratinių teisių pažeidimu. Žinome, kad pietiniuose Europos ir Amerikos kraštuose yra daug sunkiau pritaikinti tokias tradicijas ir todėl juose demokratinis gyvenimas funkcijonuoja žymiai sunkiau. Panašiai galime sakyti ir apie vadinamas Rytų tautas, įskaitant Rusiją, kuri dar niekada neturėjo demokratinės santvarkos, jeigu neskaityti tų kelių mėnesių 1917 tarp vasario ir spalių revoliucijų. Betgi juk nesugebėjimas pozityviai pasinaudoti tuo laikotarpiu ir atvedė rusų tautą bei jos imperijos sąstate buvusių tautų daugumą į bolševizmą, nes šis sugebėjo panaudoti rusų charakterio silpnybę — palinkimą į kraštutinumus, nesugebėjimą laikytis pusiausvyros.

Ir mūsų neilgo amžiaus lietuviškoji demokratija turėjo savo sukumų. Užgriuvę tragiški įvykiai sutrukdė mūsų pastangas mokytis demokratiškai gyventi ,mokytis demokratiškai diskutuoti, nepametant galvų, neįsileidžiant į pragaištingus kraštutinumus. Mokymasis demokratiškai tvarkytis ir toliau lieka daugelio mūsų pagrindiniu tikslu. Šiuo atveju kalbame apie emigracijoje atsiradusių žmonių politinę veiklą. Šalia pastangų padėti išsilaisvinti pavergtam kraštui mokymasis demokratiškai tvarkytis turėtų būti labai svarbiu faktoriumi mūsų politinėj veikloj.

Toje veikloje yra normalu, kad politinės grupės, kurių jokiu atveju neturėtų būti perdaug, politiniame dialoge daro viena kitai priekaištus ir į tuos priekaištus atsakinėja. Mūsų sąlygose tas dialogas yra labai ribotas, nes nėra savo laisvo krašto, nėra sąlygų reikštis normaliam politiniam gy-

venimui. Todėl suprantama, kad ir mūsų didžiosios demokratinės grupės, lėmusios demokratinės Lietuvos gyvenimą ir tada vykdžiusios dažnai net per aštrias diskusijas, dabar yra radusios bendro darbo platformą ir jų politinis santykiavimas darosi jau gal net perdaug ramus. Tačiau jų anksčiau darytieji vieni kitiems priekaištai dabar dažnai pakartojami tų, kurie tada politikoje nesireiškė ir gal net nemanė reikštis. Kalbant konkrečiai apie lietuvius krikščionis demokratus, jiems jau eilė metų tenka girdėti daugiau gana temperamentingai reiškiamus priekaištus iš vadinamų frontininkų, kurių daugumas yra išaugę katalikų pasaulėžiūroj, ir tautininkų, kurių nemaža dalis taip pat yra katalikai. Patys priekaištai didele dalimi yra tie patys, kokius anksčiau tekdavo girdėti iš vadinamų kairiųjų grupių. Kartas nuo karto ir tos kairiosios grupės primena, kad jos nėra atsisakiusios nuo praeities, o tik vardan bendradarbiavimo ir vardan šiandieninės situacijos nekelia didesnių nereikalingų nesusipratimų ir, žinoma, teisingai elgiasi.

Labiausiai už viską šiandien yra atsibodusi gyvenimiškai nepagrįsta, bet psichologiškai sunkiai pristabdoma diskusija tarp L. Fronto narių ir krikščionių demokratų. Toji diskusija persikelia net į kultūrines organizacijas ir į iš seno veikiančias emigracines lietuvių katalikų organizacijas, kurių senieji veikėjai — kunigai ir pasauliečiai — sunkiai supranta, kodėl toks aštrus nesutarimas norimas net ir į juos perkelti. Manau, kad ramus dialogas, kuris yra neišvengiamas, turi padėti įveikti psichologinius skirtumus, kurie vistiek tebesudaro svarbiausią to didele dalimi išpūsto nesutarimo bazę. Tokia intencija noriu čia priminti ryškesnius priekaištus, kurie paprastai daromi krikščionims demokratams iš vienos ar kitos grupės arba pavienių asmenų. Savaime aišku, kad tie mano komentarai ne visiems vienodai patiks net ir iš tų, kurie tvirtai laikosi krikščioniškosios demokratijos, nes tarp žmonių būna skirtumų ne tik dėl idėjų ar programų, bet ir dėl taktikos, dėl klausimų, kaip vienu ar kitu atveju elgtis. Tais klausimais taip pat gali būti diskusijų net ir vienos grupės žmonių tarpe. Prie viso to turime priprasti ir išmokti juos nagrinėti abipusiu lojalumu bei sugebėjimo pagerbti kito nuomonę pagrindu.

KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI YRA SENA GRUPĖ

Tai vienas dažniausiai girdimų priekaištų, dažnai kartojamų taip sau iš nuotaikos, iš noro ką nors nepalankaus pasakyti. Ištikrųjų senumas mūsų atveju nėra joks priekaištas. Didžiųjų demokratinių valstybių didžiosios politinės grupės veikia šimtmečius ir visai nemano, kad tai blogai. Blogai būtų, jeigu tos grupės neturėtų angliškai vadinamos "flexibility" — sugebėjimo vis iš naujo reviduoti savo veiklą ir taikinti savo programą besikeičiančio gyvenimo eigoj.

Mūsų visos nepriklausomybės metais veikusios politinės grupės kūrėsi pabaigoj devynioliktojo amžiaus ar pradžioj dvidešimtojo, kūrėsi tada, kai vyko tautinis atgimimas, kai visoje Europoje kilo pavergtų tautų išlaisvinimo viltys, kai demokratinės idėjos žadėta taikinti ir tautų santykiuose, kai tautų apsisprendimo teisė atrodė labiau reikšminga tautų santykiuose, nekaip ji yra šiandien, kai imama kalbėti apie komunizmo pavergtas tautas. Visos tos grupės reiškėsi, per neilgą nepriklausomybės laikotarpį ir laiko savo pareiga nešti Lietuvos Nepriklausomybės vėliavą ligi jos atstatymo. Jeigu kalbėti konkrečiai apie krikščionis demokratus ir kitas demokratines grupes, tai jos nebeturėjo normalaus reiškimosi galimybių jau nuo 1926 metų pabaigos. Tačiau jos išsilaikė ir užima reikšmingą vietą mūsų šiandieninėse politinėse pastangose atsilaikyti prieš tarptautinę apatiją, apginti laisvės reikalą. Net ir labai aktyvūs tų grupių opozicionieriai berods nemano, kad mūsų emigracinė politinė veikla būtų svari, jeigu ji remtųsi vien į diplomatų institucijas ar į vien tą grupę, kuri lėmė Lietuvos likimą nuo 1927 m. ligi II pasaulinio karo pradžios. Tiesa, būta bandymų sudarinėti naujus politinius sambūrius vienu ar kitu vardu, tačiau visi juk gerai suprantame, kad tokių sambūrių pajėgumas mūsų dabartinėse aplinkybėse yra savaime ribotas, ir suprantama, kad daugumas jų praktiškai jau ir reiškiasi tik šalia iš nepriklausomybės laikų veikiančių politinių grupių. Net ir L. Frontas, besistengiąs rodyti daugiau savarankiškumo ir įdomios gyvybės, faktiškai ieško atramos katalikų visuomenėj ir net bando atstovauti iš seno veikiancią politinę grupę — Darbo Federaciją, kuri juk grindė savo veiklą krikščioniškosios demokratijos pagrindais. Man asmeniškai atrodo labai būdinga, kad L. Fronto vadas prof. J. Brazaitis savo laiku "Į Lais-

vę" žurnale atsakydamas į kun. Vėlučio klausimą, ar ne geriau stovėti po bendra krikščioniškosios demokratijos vėliava, pasistengė išvengti atsakymo į tą klausimą, o tik nurodinėjo pašalines, daugiau ne politinės veiklos aplinkybes, kurios sudarančios kliūtį susibūrimui po bendra vėliava. Kiekvienu atveju L. Frontas yra lietuvių krikščionių demokratų ne visai atskilusi atskala ir tai sudaro sunkumų pagrindą, nes abiejų grupių pretenduojama atstovauti tą pačią visuomenę ir abiejų nėra neigiama nei krikščionybė, nei demokratybė. Až žinau, kad tuo klausimu aktyviai besireiškiančių krikščionių demokratų ir frontininkų tarpe esama kitokių nuomonių ir esu pasiruošęs už čia pareikštas mintis būti kritikuojamas. Manau, kad bent periferijoj yra daugiau manančių taip, kaip čia išdėsčiau.

Kun. St. Yla savo straipsnyje ("Draugas" 1960 m. 13 Nr.) nurodo, kad gyvenimas yra pralenkęs vienus ir kitus. Jeigu turėta galvoj ginčo esmę ir psichologinį priėjimą, tada sutinku su tuo pareiškimu. Tačiau jeigu būtų norima sakyti, kad gyvenimas jau pralenkė krikščionis demokratus kaip sąjūdį, tada noriu griežtai nesutikti. Krikščioniškoji demokratija yra mūsų amžiaus apraiška, yra šiandieninė tikrovė. Ji tik po II pasaulinio karo įgijo tokį tarptautinį svorį, kokį dabar turi. Per tuos dvidešimt metų tarp dviejų pasaulinių karų ji tik Lietuvoje stipriau pasireiškė. Bet tas pasireiškimas buvo toks drąsus ir kūrybiškas, kad ir šiandien juo gali tik stebėtis tie, kurie susiduria su jos pritaikymo sunkumais praktikoj. Taigi kalbėjimas apie Lietuvos krikščionių demokratų pasenimą mano supratimu gali būti paremtas tik nesusipratimu. Galima kritikuoti buvusias klaidas, bet jos nublunka palyginus su pasiektais laimėjimais. Galima taip pat kritikuoti buvusių ar esamų veikėjų atskirus pasisakymus, bet noras nepagrįstai susendinti gyvą ir modernišką sąjūdį gali būti pagrįstas tik kokiais pašaliniais motyvais, o ne gyvenimo tikrove.

VADŲ KLAUSIMAS

Tai vienas iš dažnai linksniuojamų ir rimtais laikomų priekaištų. Tačiau kuo jis pagrįstas? Eilė krikščionių demokratų vadų nuėjo tautos kankinio keliu. Lietuviškosios krikščioniškosios demokratijos vėliavinis vardas yra My-

kolas Krupavičius ir be reikalo kas nori priekabių ieškodamas kitaip sakyti. Krupavičiaus kelias mums žinomas. Jis, ačiū Dievui, yra tarp mūsų. Iš savo krašto jis buvo išgabentas rudųjų okupantų už savo žmonių teisių gynimą ir ligi šiol stovi nenykstančiu pavyzdžiu visiems lietuviams. Buvęs prezidentas A. Stulginskis yra gyvas krašte. Vargu kas drįstu šiam kankiniui kokių priekaištų daryti. Kazys Bizauskas, dr. L. Bistras ir eilę kitų pirmaeilių Lietuvos krikščionių demokratų vadų liko krašte nuožmiam likimui sykiu su visa tauta. Kuri kita politinė grupė gali tokius vadus nurodyti? O ir iš emigracijoje atsiradusių kuri politinė grupė galėtų duoti daugiau pajėgių žmonių bendriniam darbui, kaip jų yra davę krikščionys demokratai? Kai kalbama apie vyr. generacijos vadus, paprastai daugiau kimbama į dr. Karvelį. Dr. P. Karvelis yra pakankamai pajėgus, kad jis pats apsigintų nuo jam daromų priekaištų ir man čia nereikia imtis jo gynimo. Jo veikla Vokietijoj mes galime tik džiaugtis, nes Vakarų Vokietijos įtakai labai greitai augant, tamprūs ryšiai su to krašto valdžios žmonėmis yra labai reikšmingi. Gali kam nepatikti dr. P. Karvelio ar kiekvieno kito iš mūsų asmuo ar kuris būdo bruožas, bet juk tai negali ir neturi nulemti mūsų politinio apsisprendimo. Kartais tenka stebėtis, kaip stengiamasi žeminti idėjiškai sau artimus žmones, nors jų biografijoj negalima rasti jokios medžiagos diskriminacijai, kai tuo pačiu metu kitose grupėse to nedaroma, nors kartais būtų, rodos, daugiau pagrindo ieškoti priekabių. Manyčiau, kad reiktų sutabdyti apipusę diskriminaciją — atsisakyti nuo religinių ar moralinių priekaištų, kai eina reikalas apie paprastus politinius klausimus, dėl kurių nuomonės gali skirtis, bet kurias galima suderinti.

Atskirą klausimą sudaro dabartinės vidurinės generacijos klausimas. Mėgiama sakyti, kad štai pas krikščionis demokratus nedalyvauja nei du žymūs katalikai filosofai, nei eilė žymių rašytojų ir pan. Bet juk ir Nepriklausomybės metais panašiai buvo. Pas krikščionis demokratus pradžioj dalyvavo Maironis ir Tumas, o paskui pasitraukė. Nedalyvavo ir eilė kitų katalikų kultūrininkų. Kai kurie net laikėsi nepalankaus nusistatymo. Nedalyvavo ir prof. St. Šalkauskis, ano meto neabejotinai žymiausias filosofas. Ir visa tai berods ne-

turėjo jokios reikšmingesnės įtakos į krikščionių demokratų veiklą ar įtaką krašte. Ir dabar jokiu atveju nenorime neigti mūsų filosofų ar rašytojų žymumo ir fakto, kad jie nesutampa su krikščionių demokratų sąjūdžiu. Tačiau kiek visa tai reikšminga politine prasme? Filosofas ar rašytojas reiškiasi individualiai ir už jo individualinę kūrybą mes jį gerbiame. Visuomenininkas negali išaugti be visuomenės ir politikas be valstybės. Tai jau turėjau progos akcentuoti kita proga. (Draugas 1960 m. bal. 8 d.). Kai reikės Lietuvai administratorių, parlamentarų, tada galėsime pamatyti, kuri politinė grupė jų daugiau ir pajėgesnių turi. Kol to nėra, panašios rūšies priekaištai negali būti pagrįsti.

Jeigu žiūrėsime į atskirų grupių įnašą į bendrą mūsų visuomeninę veiklą, mums atrodo, kad krikščionių demokratų įnašas yra neginčijamas.

PAŽANGUMO KLAUSIMAS

Tuo klausimu teko pasisakyti kiek anksčiau (Draugas 1958 m. gruodžio 23). Apie pažangumą mėgsta kalbėti visi. Ir bostoniškis "Keleivis" juk vadina save "pažangios visuomenės" laikraščiu. Panašiai elgiasi visa kairioji spauda. Savo laiku mūsų tautininkai buvo tą vardą net į organizacijos pavadinimą įsirašę. Bet šiandien ir patys tautininkai turbūt nemano, kad jų partija buvo pažangi. Kun. St. Yla, man rodos, neatsargiai užsiminė pažangumą savo jau minėtame straipsnyje "Drauge". Tuo klausimu labai rimtai atsiliepė P. Maldeikis (Draugas 1960 bal. 4 d.). Tame straipsnyje kun. St. Yla nurodo, kad savo laiku grupė asmenų su A. Smetona pryšaky pasitraukė iš tada veikusių katalikų organizacijų ir sudarė savo vadinamą "pažangią" grupę, davusią pradžią tautininkams. Bet ar toji grupė buvo pažangi net ir grynai religiniu požiūriu, ne tik socialiniu, kurį mini P. Maldeikis savo straipsnyje? Gyvenimas rodo, kad toji grupė pateko į stiprią liberalų įtaką, ir toji įtaka ir dabar stipriai reiškiasi. Žinoma, liberaliniu požiūriu gal tai ir buvo pažanga, tačiau tuo požiūriu, apie kurį kalba kun. St. Yla, tikrai ne.

Ir mūsų katalikų visuomenėje dabar mėgiama vis kalbėti apie pažangumą ir tas pažangumas paprastai aptraukiamas kažkokia migla, pro kurią negali įžiūrėti nieko tikro.

Jeigu kas mano, kad, pavyzdžiui, šiandieninis L. Fronto narys jau yra pažangesnis politiniu ar kitu kuriuo atžvilgiu už krikščionį demokratą vien dėl to, kad jis yra tokiu nariu, tai tokią nuomonę galima būtų tik apgailėti. Iš viso laikas liautis spekuliavus pažangumu. Pažangumas matomas iš veiklos, iš asmens ir grupės laikysenos. Jeigu kas save vadina ar laiko pažangiu, tas dar jokiu atveju tokiu nėra. Ir mūsų frontininkų pažangumą reikia įrodyti. Iš ligšiolinės laikysenos nėra jokio pagrindo tai konstatuoti. Yra atskirų narių, pozityviai pasireiškiančių individualine veikla atskirose srityse. Grupė kaip tokia kol buvo VLIKe, neparodė sugebėjimo stiprinti tarpgrupinius ryšius. Iš ten pasitraukus nuolatinis ambicingumo pabrėžimas ir įkyrus moralizavimas ne vietoj taip pat neprisideda prie geresnės atmosferos sudarymo mūsų emigracinėj visuomenėj.

KLERIKALIZMAS

Atrodo, kad mūsų liberalai ir socialistai, ilgus metus kalbėję apie klerikalizmą, sugebėjo tuo klausimu pasėti tam tikros nesantaikos sėklos tarp pačių katalikų. Ką iš tikrųjų reikia vadinti klerikalu, kas yra klerikalizmas, tai klausimai, į kuriuos sunkiausiai galėtų atsakyti, jei norėtų rimtai atsakyti, visi tie, kurie nori save laikyti kovotojais su klerikalizmu. Tam būdinga buvo situacija, kai iškilo mūsų astovybės prie Vatikano klausimas. Tada, sakysim, tautininkams atrodė visai patogu savo spaudoj pulti Vatikaną ir šaipytis iš mūsų politinių grupių, kurios pabrėžė, kad tokiu atveju reikia skirti ištikimybę Šv. Tėvui religine prasme nuo konkretaus politinio klausimo dėl atstovybės. Panašių atvejų būna daug. Ir kiekvienu tokiu atveju susidaro panaši situacija. Žmonės nori rodytis esą Katalikų Bažnyčios nariais, bet kiekvienos prievolės atlikimą tai Bažnyčiai jau nori laikyti klerikalizmu ir nuo to ribotis. Ir tarp katalikų veikėjų tuo klausimu diskusijos nėra pasibaigę. Štai L. Dambriūnas (Aidai 1960m. 3 Nr.) iš naujo kelia klausimą, kaip krikščionys demokratai sprendžia ateistų padėtį valstybėj. Patys mūsų negausūs ateistai berods mažiau tą klausimą bejudina kaip mes patys. Iš tikrųjų tai gana komplikuotas klausimas. Imkim Jungt. Amerikos Valstybes. Čia, kaip žinome, ateistas gali pasakyti savo nuomonę ir nieko jam dėl to negali atsi-

tikti. Ir Lietuvoje tada, kai krikščionys demokratai turėjo įtakos, ateistams už nuomonės pareiškimą nieko neatsitiko. Kitas klausimas yra jaunimo auklėjimas. Klystume, jeigu manytume, kad JAV mokyklose laisvai galima platinti ateizmą. Yra atvejų, kai už panašius dalykus susidaro bylos teismuose. Teistinis pradas yra Amerikos demokratijos pagrinde. Jų kongresas neseniai nutarė vienbalsiai įrašyti Dievo vardą į vėliavos priesaiką ir nesigirdėjo dėl to ypatingų protestų iš ateistų. Šios šalies Prezidentas pradeda kabineto posėdžius malda ir atlieka priesaiką padėjęs ranką ant Biblijos. Visa tai nelaikoma demokratinių teisių pažeidimu atžvilgiu tų, kurie yra netikintys. Iš kitos pusės, žinoma, padėtis D. Britanijoj yra dar kitokia, nes ten anglikonų religija yra valstybinė. Dar kitokia yra Ispanijoj, Prancūzijoj, Italijoj ir pan. Kiekvienas kraštas turi savo varijantus. Suprantama, kad kiekvieno krašto tikintieji rūpinasi, kad ir valstybiniame gyvenime būtų pabotos religijos teisės. Ryškus pavyzdys yra gen. de Gaulle, turėjęs daugiau ryžto apginti katalikų mokyklas už klerikalizmo priekaištų besisaugojančią MPR. Taigi ir mūsų lietuviškame gyvenime, jeigu imamės jį tvarkyti demokratiškai, asmuo neturi būti persekiojamas dėl savo įsitikinimų. Tačiau jeigu katalikai, pavyzdžiui, mano, kad auklėjime reikia paboti tėvų teisių, tai toks nusistatymas nėra priešingas demokratijai. Jeigu, pavyzdžiui, valstybė ir Bažnyčia susitaria bendradarbiauti, jeigu krašte, kur vyrauja viena konfesija, vedamas valdiškose mokyklose religijos dėstymas visų tikybų mokiniams, kaip buvo Lietuvoje, ir jeigu paliekama teisė laikytis ateizmo tiems tėvams, kurie nenori religijos ne tik sau, bet ir savo vaikams tada juk yra laikomasi demokratijos, ir klausimai sprendžiami kiekviename krašte, kaip yra patogiau. Kodėl katalikai turėtų pritarti, kad religijos mokykloje nereikia, ar priimti liberalų tezę, kad valstybė turi būti abejinga religijos atžvilgiu? Tais klausimais vyksta gyvenimiška kova ir ji vyks toliau. Gynimas religijos teisių valstybėje nėra joks klerikalizmas ir visi tikintieji turi prievolę tokiame gynime dalyvauti.

Kalbant apie Lietuvos praeitį, kartais vis dar primenamas civilinės metrikacijos klausimas. Žinome, kad mūsų

Bažnyčios vadovybė tada tuo klausimu buvo nepalanki ir civilinė metrikacija nebuvo įvesta nei ligi 1926 m. pabaigos, nei po to trylika metų trukusio tautininkų režimo. Matyt, specifinės Lietuvos sąlygos nerodė, kad tą klausimą tvarkyti būtų skubu. Dabar, sakysim, Vakarų Vokietijoj, kur prezidentas ir kancleris yra katalikai, metrikacijos klausimas sprendžiamas kiek kitaip. Įstatymai tuo klausimu skiriasi kiekvienoj šaly. Sakysim, Vokietijos skiriasi nuo Italijos. Italijoj turi daug sunkumų divorsų šalininkai. JAV tas klausimas tvarkomas atskirose valstybėse įvairiai. Sakysim, Massachussetts valstybė pripažįsta visų religijų santuokas ir nereikalauja jokios kitos santuokos ar metrikacijos. Tik prieš vedybas kiekviena pora yra patikrinama teisiniu požiūriu ir jai išduodamas vadinamas "licence". Žinome, kad ir divorsų reikalą kiekviena valstybė savaip tvarko. Visi neabejojame, kad divorsų reikalas čia netinkamai pastatytas. Sovietų Sąjunga yra labiau suvaržiusi divorsų klausimą, kaip JAV. Lenkijoj Bažnyčia pajėgia dar turėti tiek įtakos, kad ne tik divorsai varžomi, bet ir valdiškose mokyklose leidžiama dėstyti religiją. Būna sunkumų, bet pats faktas yra įdomus ir įsidėmėtinas tiems mūsų teoretikams, kurie mėgsta tais klausimais ieškoti pavyzdžių Olandijoj ar Kanadoj, o ne krašte, panašiame į mūsų.

Mūsų pavergtame krašte dabar valstybės ir teroro pagalba naikinama religija, ypač katalikų religija. Reikia manyti, kad išsilaisvinus iš vergijos Lietuvos žmonės norės didelėj daugumoj religijos ne tik bažnyčioj, bet ir mokykloj, teisme ir pan. Tuos klausimus spręs būsimasis Lietuvos atsteigiamasis seimas. Tuos klausimus svarstydami neturėtume griebtis mums tolimų pavyzdžių, o rengtis iš komunizmo vergijos išsivadavusios Lietuvos politiniam ir dvasiniam atgimimui. Bažnyčia bus tose pastangose reikšmingas veiksnys, ir aš manau, kad krikščionys demokratai rūpinsis Lietuvos politiniu, ūkiniu ir religiniu atgimimu, stengsis į įstatymus įrašyti su religija suderinamus dalykus, stengsis Bažnyčios ir Valstybės santykius pastatyti ant sveikų pagrindų. Tai, žinoma, nereiškia, kad mums pavyzdžiu būtų šiandieninė Ispanija, apie kurią kažkodėl mėgsta vis iš naujo kalbėti kai kurie mūsų publicistai net ir katalikų spaudoj, ar kitas kuris diktatūrinis kraštas.

INTERNACIONALIZMAS

Šitą priekaištą tebemėgsta kiekviena proga kartoti mūsų tautininkai. Anais laikais jis buvo labai įkyriai nuolat kartojamas visų demokratinių grupių atžvilgiu, kai buvo stengiamasi sukompromituoti partijas bendrai, kai buvo sakoma, kad tautininkai tai ne partija. Daug kas nuo to laiko pasikeitė, ir man rodos, kad pas pačius tautininkus tolerancija kitų grupių atžvilgiu yra kiek paūgėjusi. Tačiau į patriotizmo monopolį vis dar reiškiama pretenzijų. Iš tikrųjų žinome, kad visi didesni sąjūdžiai peržengia tautų ar valstybių ribas, tampa tarptautiniais. Net ir tokie šovinistiniai sąjūdžiai, kaip fašizmas ar nacizmas turėjo savo pasekėjų įvairiuose kraštuose. Ypač fašizmas, palyginus su nacizmu, geriau tikęs eksportui, ir dabar dar nėra visai išnykęs. Ne taip dar seniai Argentinos žmonės nušalino diktatorių Juan Peron, kuris mokėsi fašizmo Italijoj ir net buvo į jį įvedęs tam tikrų pagerinimų. Kad ir Egipto Nasser iš tikrųjų juk primena fašistą, tik jau tokiu nesivadina dėl rasinio ir kitokių skirtumų. Anuo metu, kai Mussolini valdė Italiją, o nacizmas dar nebuvo iškilęs, eilėj kraštų augo jam simpatijos ypač dėl to, kad Europos kontinento kraštai rodė nemažų negalavimų kurdami ar plėsdami savas demokratijas, o komunizmo siaubas Rusijoj augo. Ir mūsų mielos Lietuvos tautininkai juk nelabai slėpė savo simpatijų Italijai. Visai nenorime jų dėl to dabar kaltinti. Mussolini buvo stambi politinė figūra. Jo veikla galėjo imponuoti tiems, kurie nebuvo aiškiai apsisprendę prieš jėgos politiką.Buvo juk ir tarptautinių įvairių kraštų fašistinių organizacijų atstovų susitikimų. O ką bekalbėti apie sąjūdžius, kurie yra savo esme tarptautiniai, skirti ne vienai kuriai tautai. Pati demokratija juk nėra kurios vienos tautos nuosavybė. Iš senosios Graikijos atgimusi Prancūzijoj ir Anglijoj ji peržengė vandenynus, pasiekė spalvotus kraštus Azijoj ir Afrikoj. Visa tai gražu. Atskiri demokratiniai sąjūdžiai yra tos pačios demokratijos varijantai. Taigi ir krikščioniškoji demokratija, turėjusi savo pradžią Leono XIII ir kitų to meto didžių katalikų galvose, per kelis dešimtmečius peržengė ne tik daugelio kraštų, bet ir konfesijų ribas. Šiandien krikščionys demokratai veikia tokiame protestantiškame krašte, kaip Nor-

vegija; šiandien Vokietijoj telpa į vieną partiją katalikai ir protestantai ir pan. Visa tai jokiu atveju nekliudo atskirų kraštų to sąjūdžio veikėjams būti didžiais savo krašto patrijotais. Nėra ir jokios tarptautinės institucijos, kuri galėtų duoti įsakymus atskirų kraštų partijoms. Pačios partijos pobūdis atitinka visuose kraštuose tik savo bendriausiuose bruožuose. Taigi ir mūsų krikščionių demokratų niekas nevaržė ir nevaržys sprendžiant Lietuvos reikalus. Savaime aišku, kad krikščionys demokratai norės krikščioniškos Lietuvos, kad dabar palaiko ir ateity palaikys ryšius su kitų kraštų krikščionimis demokratais, kad sieks gerų santykių su Vatikanu. Tačiau praeity buvo įrodyta, kad net ir tokiame opiame klausime, kaip santykiai su Vatikanu, krikščionių demokratų valdžia labai atkakliai laikėsi ir atsilaikė prieš lenkų įtaką, drąsiai išjungė dvarininkų įtaką, pravesdami žemės reformą, kurios nerėmė patriotizmo priekaištus mielai darą tautininkai ir pan.

Šiandien esame skurdžioje padėtyje. Kiekvienas tarptautinis ryšys yra labai svarbus. Taigi ir lietuvių krikščionių demokratų dalyvavimas jų internacionale yra labai reikšmingas. Reikšmingi yra ir kitų demokratinių grupių ryšiai su jiems artimesnėmis organizacijomis. Komunizmas yra tarptautinis ir tapęs pasauline grėsme. Negalime manyti, kad siauro nacionalizmo rėmuose sukursime naują pasaulį, kuris jau bus atsparus komunizmui ar kitam kokiam panašiam sąjūdžiui, siekiančiam pavergti žmogų. Vietoj tuščių priekaištų ugdykime savo tarpe federalinės Europos mintį. Stenkimės tą mintį plėsti Europoj. Europos ateitis glūdi jos sugebėjime rasti vienybę įvairume. Ypač mažosios tautos turi būti užinteresuotos federalinės Europos sukūrimu, nes tokioje Europoje negalės būti agresijų, negalės didesnysis nuskriausti mažesnįjį. Užmirškime tuos laikus, kai aukojome ginklų fondui, stiprinome kariuomenę ir sakėme labai daug patrijotinių kalbų, bet per mažai žvelgėme politinei tikrovei į akis. Užėjus audros metui, mus stumdė visi, kol patekome rytų kaimyno okupacijon, kol "tarybinė respublika" liko nežinia kuriam laikui neišvengiama išeitis. Mūsų geografinė padėtis nesikeis. Liksime artimais didelių valstybių kaimynais ir reikės daug po-

litinės išminties susirasti sau saugesnį gyvenimą naujais pagrindais sutvarkytoje Europoje.

SMULKESNI PRIEKAIŠTAI

Noriu dar suminėti jau emigraciniame gyvenime atsiradusius smulkesnius priekaištus. Dažniausiai mūsų idėjos draugai mėgsta mums prikaišioti stoką domėjimosi kultūriniais klausimais. Iš esmės, žinoma, šis priekaištas neteisingas, bet atskirais atvejais gali būti tiesos.Negalime, žinoma, norėti, kad žmogus reikštųsi tokioje srityje, kurioje jis nėra pajėgus. Taigi negalima norėti, kad dainuotų, šoktų ar eiles rašytų tam nepasirengę žmonės. Yra ištisa eilė krikščionių demokratų, kurie ir kultūriniame gyvenime užima reikšmingas pozicijas, ir dažnai tokių asmenų politinio nusistatymo niekas taip labai nenagrinėja. Tačiau atvira širdžia reikėtų paieškoti galimybių kultūrinėj dirvoj išvengti politinės trinties įtakos. Kultūrinis gyvenimas turi savo įtampų, kartais labai skaudžių. Tektų jas lyginti.

Nerimtu tenka laikyti priekaištą, kad krikščionys demokratai stengiasi suinteresuoti savo idėjomis jaunesniąją kartą, stengiasi išugdyti naujų to sąjūdžio darbuotojų. Keista ir nesuprantama būtų, jeigu jie to nedarytų. Kitas yra klausimas, kaip praktiškai būtų patogiau to siekti. Dėl to reikalingi kontaktai, diskusijos.

Taip pat laikas nuo laiko vis dar tenka skaityti priekaištą dėl domėjimosi kitomis dviem krikščionių demokratų bloko grupėmis — ūkininkų sąjunga ir darbo federacija. Ne taip seniai tuo klausimu šiame žurnale buvo plačiau ir labai rimtai pasisakyta. Keista ir nesuprantama būtų, jeigu krikščionys demokratai nesidomėtų savo bloko partneriais, kurie buvo suorganizuoti tos pačios krikščioniškosios demokratijos pagrindais. Berods "Į Laisvę" kažkada pavadino Darbo Federaciją krikščionims demokratams svetima grupe ir net norėjo moralizuoti už domėjimąsi ja. Tenka labai apgailėti, kad emigracijoj negausiai atstovaujami Darbo Federacijos žmonės yra patekę į nesutarimus. Negalima iš Darbo Federacijos padaryti Fronto ar ko kito. Negalima taip pat nuo jos atstumti tų, kurie ją seime atstovavo ar vėliau dėl jos dirbo. Išrodo, kad kad patogiausia išeitis būtų ta, kokią panašiu atveju susirado vienybės sąjūdis. Jokiu atveju nereikėtų kelti tokių jau pa-

vargusių argumentų, kaip apskrities viršininko registracija. Tikrai kitų demokratinių grupių centro komitetai turėjo veikti neregistruoti nuo to laiko, kai tautininkų režimas išleido įsakymą, kuriuo norėta sustabdyti tų grupių veiklą. Darbo Federacijos perorganizavimas ir įregistravimas nauju vardu negali turėti jokios reikšmės. Kam taip aukštinti ano meto apskrities viršininko reikšmę? Be to, juk visos politinės grupės, įskaitant ir tautininkus, kuriuos juk registravo ir apskrities viršininkas, emigracijoje yra susidariusios rinkimų keliu vadovybes iš naujo. Kam Darbo Federacijai reikėtų vengti to naujo susitvarkymo? Susitvarkius gal ir kokia veikla atsirastų. Dabar gi Amerikoj veikusi Šv. Juozapo Darbininkų Sąjunga baigia nusilpti, jos leistas laikraštis yra kitose rankose ir mažai rodo dėmesio socialiniams bei profesinio apsijungimo klausimams. Jeigu reikėtų staiga perimti profesines sąjungas, jeigu reiktų jose išlaikyti įtaką, jeigu iš viso reiktų parodyti socialinių darbuotojų prieauglį, iš ligšiolinės situacijos galima būtų tik pasakyti, kad tam nebuvo laiko, nes ne tai rūpėjo ir vieniems, ir kitiems dėl jos atstovavimo besivaržantiems. Darbo Federacijos steigėjų pirmaeilis vardas yra Vytautas Endziulaitis. Šis labai anksti miręs idealistas katalikų visuomenininkas yra mūsų ir dabar atsimenamas. Jo vardu pavadiname organizacijas. Jeigu nors dalelė jo vidinės nuotaikos grįžtų į tuos, kurie save laiko jo pasekėjais, ginčai dėl Darbo Federacijos turėtų būti laikomi užmirštinu nesusipratimu.

Kartais krikščionims demokratams prikaišiojamas neveiklumas. Ypač tautininkai mėgdavo tą priekaištą, kartais ir dabar su juo pasirodo. Tokiems priekaištautojams norėtume priminti LNT pirmininko V. Rastenio pranešimą buvusiame tautininkų suvažiavime, kuriame jis konstatavo, kad, žinoma, nieko ypatingo nebuvo nuveikta, bet nors buvo parodyta, kad ir kiti kažinko nepadaro. Šį pranešimą norėčiau laikyti savaip garbingu. Nieko ypatingo nepadarius, reikia turėti drąsos ir prisipažinti.. Iš dalies gal taip atsitiko ir dėl to, kad pats V. Rastenis bene bus daugiau žurnalistas, kaip organizatorius. Be to, kas bandė dirbti, tas žino, kad mūsų sąlygose ne taip lengva ką didesnio padaryti. Nenoriu sakyti, kad ir krikščionys demokratai ar jų vadovaujamos didžio-

sios bendrinės organizacijos būtų viską padariusios. Daug kas reikia padaryti ir bus galima padaryti, jei mažiau barstysimės ir mažiau vieni kitiems priekaištausime. Atsiminkime, kad tautininkai, išstodami iš VLIKo, vienu iš pagrindinių motyvų nurodė tos institucijos neveiklumą. Tada galėjo atrodyti, kad jie vieni išstoję tikisi daugiau padaryti.Berods visiems dabar aišku, kad tai taip pat buvo klaida.

PRO DOMO SUA

Man rodos, kad mūsų diskusijose su kitomis grupėmis būta perdaug teorinio priėjimo ir permaža praktinio siekimo suartėti. Manyčiau, kad kritiką reikia išklausyti ir iš jos mokytis. Draugams iš L. Fronto taip pat manyčiau jau atėjo laikas ne vien kritikuoti kitus, bet ramiau priimti ir kritiką savo adresu. Tektų keisti kritikos stilių. Ta prasme norėčiau matyti teigiamų reiškinių abiejose pusėse. Ir "Tėvynės Sargas" ir „Į Laisvę" darosi panašesni. Sakysim, Vatikano atstovybės krizės metu "Į Laisvę" laikysena nesiskyrė nuo visos kitos katalikų spaudos. Mūsų bažnytinės hierarchijos atžvilgiu taip pat, atrodo, jau laikomasi korektiškai. Paprastai atoslūgį atneša ne vien vienas kito puolimas, bet pripažinimas to, kas gero padaroma antroj pusėj. Taigi ir mūsų atveju bent jau periferijoj skirtumai tikrai yra mažesni, kaip jie atrodo. Šio straipsnio autoriui niekada neteko būti VLIKo būstinėj Vokietijoj, nei užimti kokias atsakingesnes pareigas mūsų politinėj veikloj. Įsitraukus į konfliktą, psichologiškai nesunku jame ir pasilikti ar jį dar praplėsti. Daug sunkiau yra žaizdą užgydyti ar gaisrą užgesinti, negu žaizdą padaryti ar gaisrą sukurti. Dar sunkiau, jeigu tai užtrunka ilgesnį laiką.

Krikščionys demokratai yra davę jau ne kartą pakaitalus bendrinių organizacijų vadovybei. Jie taip pat yra ne kartą keitę savo centrinės vadovybės asmeninį sąstatą, ir šiandien turi savo valdybos pryšaky aukšto intelektinio pasirengimo, bet palyginant jauno amžiaus asmenį, jaunesnį turbūt už visų kitų politinių egzilinių grupių pirmininkus. Atrodo, kad nebūtų pagrindo sakyti, jog iš krikščionių demokratų pusės nieko nebuvo ar nėra daroma atsijauninimo ir atsigaivinimo kryptimi. Linkėkime ir mūsų oponentams panašų kelią. Gal tada ir atoslūgis lengviau ateis.

LIETUVIŠKAS LIBERALIZMAS

J. VARNAS

Lietuvių politiniame gyvenime turime dvi liberalines, tačiau tarp savęs labai skirtingas grupes, atstovaujančias dešinįjį ir kairįjį liberalizmą. Dešinieji liberalai, anksčiau kai kieno vadinami buržuazinias liberalais, iki šiol dar nėra parodę nuoširdaus respekto demokratijai. Lietuvoje jie rėmėsi daugiau valdininkais, pasiturinčiais miestiečiais ir stambesniais ūkininkais. Tuo tarpu kairieji liberalai, kurių dalis yra anksčiau dalyvavusi socialistiniuose junginiuose, niekur nėra parodę kurių nors nedemokratinių tendencijų ir šiuo metu yra artimesni socialistams. Pasaulėžiūriniu atžvilgiu dešinieji liberalai, bent Lietuvoje, daugiau toleravo religinius įsitikinimus ir laikėsi nepasaulėžiūrinės politikos, kai tuo tarpu kairieji liberalai, bent jų vyresnioji karta, religinio vaidmens nevertina.

Anksčiau nė viena kalbamų srovių liberalais nesivadino ir nerodydavo tendencijų savo principus suvesti į liberalizmą. Priešingai tautininkai, norėdami suniekinti demokratizmą, pašaipiai jį vadino liberalizmu. Tai rodė jų neigiamą nusistatymą liberalizmo atžvilgiu. Tačiau emigracijoje ta srovė jau nebesikrato liberalizmo, ir kai kurie jos vadai jau darosi liberalizmo teoretikais bei gynėjais. Ant libera'inio pagrindo laikosi ir liaudininkai. Tuo būdu abi srovės gravituoja į liberalizmą. Nors abiejų kalbamų srovių vyresnioji karta dar daug kuo skiriasi, tačiau jas abi jungia pagrindinis dalykas — liberalizmas.

Daug mažiau tokio skirtingumo belieka jaunųjų liberalų tarpe. Dešiniesiems ir kairiesiems liberalams simpatizuojąs jaunimas jau artimai bendradarbiauja. Nesunku pramatyti, kad ateityje, sumažėjus dabartinių liberalų vadų įtakai ir subrendus dabartinei liberališkai jaunuomenei, sumažės dabartiniai dešiniųjų ir kairiųjų liberalų skirtingumai, ir pats liberalizmas konsoliduosis, ko ir daugelis jaunesniųjų liberalų siekia.

Liberalų konsolidacijos tendencija rodo bendrą lietuviško liberalizmo stiprėjimą. Jis stiprėja ir savo prieaugliu.

Per paskutinį dešimtmetį liberalai susilaukė nemažo prieauglio. Aukštuosius mokslus baigė arba baigia intelektuališkai gana pajėgių ir sociališkai gana veiklių asmenų, kurie kyla kaip liberalai kovotojai bei veikėjai, didindami lietuvių liberalų prestižą ir stiprindami jų eiles.

JAUNŲJŲ LIBERALŲ PASISAKYMAS

Prieš keletą metų buvo iškilusi spaudoje polemika tarp jaunųjų liberalų ir katalikų. Liberalai pasirodė aktyvesni gindami bei populiarindami savo pažiūras. Kai po to vienas dvasininkas išleido knygą, nagrinėjančią laisvės problemas, liberalai į tai atsakė, išleisdami gana brandžių straipsnių bei studijų rinkinį, nagrinėjantį lietuviškąjį liberalizmą. Tai pirmas tokios apimties veikalas, apjungęs pagrindines visų krypčių liberalų problemas. Jų pasirinktas tezes tenka laikyti gairėmis, rodančiomis, ko siekia jaunesnioji liberalų karta ir kuriuo keliu ateityje plėtosis lietuviškas liberalizmas. Įvairių krypčių liberalų pasisakymus papildo ir vienas katalikų liberalams palankus intelektualas, nagrinėdamas liberalizmo ir katalikybės santykius ir nepaslėpdamas sugestijos, kad liberalizmas gali būti ir katalikams priimtinas. Ta jo studija tenka laikyti bandymu pratiesti kelią tarp katalikų ir liberalų.

Kalbamam jaunųjų liberalų pasisakymui būdinga yra tai, kad jie gerokai sušvelnina savo toną katalikų atžvilgiu. Net ir anksčiau pasireiškę labai radikalūs liberalai čia katalikų atvirai nepuola, nors jų dėstomi liberalizmo principai vis tiek lieka nesuderinami su katalikiška pasaulėžiūra. Tai lyg rodytų, kad liberalai tikisi šį tą laimėti jaunesniųjų katalikų tarpe. Tą patvirtina ir tai, kad jie kalbamame rinkinyje išspausdino ir jau minėto kataliko intelektualo jiems palankų straipsnį. Suprantama, plačiai žinomo kataliko dalyvavimas labai sustiprina jų pozicijas. Tai katalikų įnašas liberalizmui.

KATALIKYBĖ IR LIBERALIZMAS

Nors kartais ir bandoma filosofiškai įrodinėti, kad liberalizmas iš esmės nėra priešingas krikščionybei, tačiau prak-

...s Nacionalinė
...žydo Biblioteka

tiškai jie reiškia gerokai skirtingas pasaulėžiūras. Apskritai katalikų religija yra uždara tikėjimo bei įsitikinimų sistema, kuri nepalieka laisvės pasirinkti, kam joje tikėti ir kam netikėti. Katalikui yra privalomas visas Evangelijos mokslas ir visos Bažnyčios dogmos. Todėl žmogus, kuris nori laisvai apsispręsti, kuriems dalykams tikėti ir kuriems nebetikėti, jau nebegali įtilpti į katalikišką pasaulėžiūrą. Liberalu yra priimta suprasti žmogų, kuris jau savo pasaulėžiūra išsiskiria iš katalikų, pats laisvai iš jam priimtinų dalykų ją susikurdamas bei susidurstydamas. Praktiškai neretai susiduriame su atvejais, kada buvęs katalikas suliberalėdamas pasuka iki visiško ateizmo. Todėl nėra visiškai be pagrindo tvirtinimas, kad kataliko liberalėjimas rodo jį pakeliui į ateizmą. Todėl daug kam liberalo terminas reiškia nutolimą nuo krikščionybės ir apima visus, nebesutinkančius su krikščioniškomis pažiūromis ir ginančius laisvę tikėti ar netikėti ik ateizmo įskaitytinai. Tokį liberalų vertinimą patvirtina faktas, kad ir kai kurie didieji ateistai kovotojai yra laikę save liberalais. Todėl ir katalikų Bažnyčia liberalizmo nelaiko neitraliu ar katalikams priimtinu dalyku: dar 1888 m. popiežius Leonas XIII liberalizmą pasmerkė.

LIBERALŲ ĮTAKOS DIDĖJIMAS

Nežiūrint Bažnyčios liberalizmo pasmerkimo, liberalai vis tiek gauna tam tikrą prieauglį iš katalikų tarpo. Išeivijoje lietuviai yra apsigyvenę daugiausia didmiesčiuose. O didmiesčių gyvenimas visada turi daugiau liberalinių tendencijų. Todėl netenka stebėtis, kad ir lietuvių išeivių jaunimo tarpe neinšvengiama tam tikrų liberalėjimo tendencijų. Tuo būdu ir potencinis santykis tarp liberalų ir katalikų šiuo metu, atrodo, nežymiai kinta liberalų naudai. Tą santykį keičia ne tik pačių liberalų jaunimo prieauglis, ir ne tik dalies katalikų susidomėjimas liberalinėmis idėjomis, bet ir pasireiškusi tam tikra stagnacija katalikų veikloje. Per eilę paskutinių metų, kada liberalų jaunimas ėmė rodyti didesnį politinį subrendimą, kai kurie katalikų vadai stipriai pasisakė prieš katalikų jaunimo domėjimąsi politine veikla. Nors, praėjus keletai metų, tas sudraudimas ir buvo atšauktas,

tačiau jis jau buvo ne maža atsiliepęs į katalikų jaunimo politinį subrendimą.

Pasaulėžiūrinį ir politinį liberalizmą katalikai kartais paremia dar ir tuo būdu, kad ir paties liberalizmo termino kartais ima nebelaikyti kuo nors skirtingu nuo katalikybės. Taip vienas mūsų teologų savo viename straipsnyje yra suskirstęs visus katalikus į liberalus ir konservatorius. Nežiūrint jo savaip suprantamo "liberalo kataliko', tie katalikams apibūdinti "liberalo" ir "konservatoriaus" terminai kalbamu atveju netiesioginiu būdu patarnauja liberalizmui. Abu tie terminai turi savo per ilgus laikus prigijusias prasmes, kurias visi žino ir kurias supranta vienaprasmiškai. Liberalu jau nemaža dešimtmečių suprantamas žmogus, kuris laisvai apsisprendžia tikėti ar netikėti ir ko netikėti. Tuo vardu dažnai vadinami ir ateistai kovotojai. Konservatoriaus terminas vartojamas apibūdinti nepažangiems neinantiems su gyvenimu žmonėms. Suvedimas visų katalikų į šias dvi kategorijas daug kam duoda labai aiškių sugestijų suprasti, kad katalikai iš viso yra arba jau suliberalėję, t. y. pasaulėžiūriškai nepaisą Bažnyšios mokslo, arba nepažangūs atsilikėliai, užsikonservavę savo senose religinėse pažiūrose. Netenka abejoti, kad amerikietiško ir dar sumiesčioninto gyvenimo atmosferoje begyvenant daugumas pirmenybę duos pirmajam, t. y. "pažangiajam", kai tuo tarpu besilaikąs visų Bažnyčios užkonservuotų dogmų konservatorius jau nelabai kam beimponuos.

LIBERALIZMAS KITŲ SROVIŲ TARPE

Liberalas yra aptariamas kaip pasaulėžiūriškai neužsiangažavęs žmogus. Tuo būdu politinis, ekonominis, kultūrinis ar socialinis liberalizmas yra pasaulėžiūrinis neužsiangažavimas politinėje ekonominėje, kultūrinėje ar socialinėje srityje, pasaulėžiūrinius principus pakeičiant laisve.

Daugelyje kraštų liberalizmas praeityje yra vaidinęs svarbų vaidmenį. Didžioji prancūzų revoliucija buvo liberalizmo triumfas. Po to jo įtaka buvo paplitusi beveik visoje Europoje. Beveik visi Europos kraštai yra išgyvenę didesnį ar mažesnį liberalizmo pakilimą. Dar neseniai Anglijoje liberalai buvo galinga partija. Panašiai ir eilė kitų kraštų yra

turėję stiprias liberalų partijas. Tačiau per kelis paskutinius dešimtmečius jų įtaka Europoje yra labai sumažėjusi. Kai kas tai bando išaiškinti bent kelių diktatūrų įsigalėjimu. Tačiau tai yra tik dalinė priežastis. Toje pačioje Anglijoje liberalai sumenkėjo ir jokių diktatūrų nespaudžiami. Diktatorių persekiojimus išgyveno ir visos kitos partijos, kurios po paskutinio karo, diktatūroms kritus, atsigavo ir pasidarė labai įtakingos. Liberalams gi nė vienoje Europos valstybėje nebuvo lemta atgauti anksčiau turėtą įtaką. Bene teisingesnė bus prielaida, kad Vakarų Europa yra jau atgyvenusi liberalizmo laikotarpį. Atrodo, kad atėjo kitų idėjų laikai, ir įsivyravo kitokiais principais ir kitokiomis ideologijomis besiremią politiniai sambūriai.

Kalbant apie liberalizmo pergyvenimą V. Europoje, to negalima taikinti lietuvių tautai. Lietuviai liberalizmo dienų dar nėra pergyvenę. Nei liaudininkai pirmaisiais Lietuvos nepriklausomybės metais, nei tautininkai savo valdymo laikais dar nebuvo apsisprendę griežtai liberališkai. Liberalinis apsisprendimas aiškiai ėmė reikštis daugiau tų grupių išeiviuose. Juos pasaulėžiūrinio neapsprendimo atžvilgiu paremia dar ir kai kurios kitos grupės. Jei jiems iš tikro pavyks konsoliduotis, ko dabar jaunieji liberalai siekia, jie sudarys stiprią ir daug kur net vyraujančią srovę. Ir dėl to netenka daug nustebti. Lietuvius išeivius reprezentuoja daugiausia buvę valdžios įstaigų tarnautojai ir nemaža šiaip sumiesčionėjusių bei prasimokslinusių buvusių kaimiečių vaikų. Perėjimas iš vieno visuomenės sluogsnio į kitą visada turi tendencijų ir sudaro progų nebepaisyti anksčiau turėtų principų ir apsispręsti laisviau bei patogiau. Antrą liberalizmui palankų persilaužimą dabartiniai išeiviai pergyveno, išsijungdami iš Europos kultūros ir pasinerdami į amerikietiško didmiesčio aplinką. Šios abi aplinkybės sudaro labai palankią atmosferą nuvertinti pastoviuosius prncipus ir pasisavinti liberalesnius nusistatymus. Taigi, šių laikų išeivijos gyvenimas sudaro gana palankią atmosferą liberalizmui plėtotis, ir jis čia turi palankesnes sąlygas tapti įtakingesne srove.

Tačiau negalima jam tokios atmosferos laukti atsikūrusioje Lietuvoje. Persekiojimus ir priespaudą iškentusi tau-

ta jau savaime negali būti linkusi eiti mažiausio pasipriešinimo keliu.

MŪSŲ PAŽIŪROS

Būdami demokratai, mes pripažįstame visiems teisę vienaip ar kitaip pasaulėžiūriškai savo politiką apspręsti. Mes nenugąstaujame ir dėl liberalų politinio, ekonominio ar kultūrinio vyravimo galimumų. Tačiau mums, kaip krikščionims, liberalinės idėjos visada liks svetimos ir priešingos mūsų pasaulėžiūrai. Ir iš liberalų pusės, nežiūrint, kokios jie bebūtų krypties, mes visada būsime puolami. Nežiūrint, kiek laisvės mes liberalams bepripažintume, nežiūrint, kiek tolerancijos mes jiems berodytume, mūsų pasaulėžiūriniai politikos pagrindai visada bus liberalų smerkiami ir netoleruojami.Mes galime su liberalais bendradarbiauti visuomeninėje politinėje ir kultūrinėje veikloje, tačiau mes negalėsime sutarti dėl pagrindinių pasaulėžiūrinių principų, kurie mus skiria. Todėl į bet kurio kataliko susižavėjimą liberalinėmis idėjomis mes žiūrime kaip į jo liberalėjimą. Todėl mums atrodo nereikalingos ir pasaulėžiūriškai nenaudingos pastangos, kai labai stropiai įrodinėjama, kad ir katalikams tam tikromis aplinkybėmis liberlizmas gali būti priimtinas.

Todėl ir bandymai nutiesti tiltą tarp katalikų ir liberalų vargu ar save pateisins. Ypač jie nenaudingi katalikams. Liberalai tokiu tiltu nepasinaudos ir nesukatalikės. Jis gali patarnauti tik tam tikros nuotaikos katalikams nulinkti į liberalus.

Kaip jau matėme, „Lietuviškojo liberalizmo" leidinyje užsimota išryškinti tendenciją apjungti visus pasaulėžiūriškai neužsiangažavusius lietuvius į vieną liberalų srovę. Katalikai, būdami pasaulėžiūriškai angažuoti, negali jai pritarti. Socialistai su savo ekonomine ir socialine programa taip pat negali sutapti su liberalais. Tuo būdu, jei ateityje visiems liberalams pavyktų apsijungti pasaulėžiūrinio neužsiangažavimo pagrindu, išeiviai tuo atveju susigrupuotų į tris pagrindines politines sroves: pasaulėžiūriškai angažuotų katalikų srovė, pasaulėžiūriškai neužangažuotų liberalų blokas ir socialistai, kurie savo tikslais ir metodais negalės pritapti nei prie vienų nei prie kitų.

DEMOKRATINIO SOCIALIZMO LIKIMAS

DR. VL. VILIAMAS, Washington, D. C.

Pati socializmo sąvoka yra gana neapibrėžta ir gali būti visaip aiškinama. Jau kaip keistenybę galima priminti, jog pirmas pavartojęs žodį socializmas buvo ne koks socialistas, bet katalikų kunigas Giacomo Giulani, 1803 metais parašęs "L'antisocializmo confutatu". Dar 1831 m. H. Jociere, žurnale "Le Globet" vartodamas žodį "socializmas" duoda jam tokį turinį, kurį dabar tektų pavadinti individualizmu, atseit, socializmo antiteze.

Atsiribojant iš pat pradžių nuo daugelio su socializmu susijusių dalykų, čia norima sustoti ties demokratiniu socializmu, kaip politiniu sąjūdžiu, susiorganizavusiu į II-jį internacionalą. Norima tik bendrais bruožais žvilgterėti į jo pagrindus, nueitą kelią, dabartinę būklę ir mesti vieną kitą žvilgsnį į jo ateitį.

Beje ir demokratinis socializmas nėra vienalytis, bet gana margas, įvairuojąs pagal atskirus kraštus ir gyvenamus laikotarpius. Tačiau vis dėlto buvo ir esama ir bendrų, jo esmę nusakančių bruožų, ypač tojo socializmo, kuris buvo ir dar neretai tebėra susirišęs su marksizmu ir kurį čia kaip tik ir norima kiek pagvildenti.

Pirmoji ir esminė šio socializmo žymė, ryškiausiai jį išskirianti iš kitų politinių ir socialinių sąjūdžių, yra socializacija. Marksistiniai socialistai iš pat pradžių neatlaidžiai reikalavo panaikinti privatinę nuosavybę ir jos vietoje įvesti bendrą nuosavybę, kurios tiesioginiu tvarkytoju būtų pati valstybė. Antras svarbus socializmo dėsnis, jog nauja socialistinė santvarka turinti būti įvykdyta proletariato, žemiausios klasės turinčios pakeisti visas kitas klases. Trečia, Marxso dialektiniu ir istoriniu materializmu persunktas socializmas, kad ir būdamas pagrinde politinis bei socialinis sąjūdis, pasireiškė kaip savo rūšies pseudoreligija arba religijos pakaitalas ir skelbė griežtą ateizmą. Ir taip socializacija, prole-

tariatas su klasių kova ir ateizmas buvo tie ryškūs trys stulpai, kuriais rėmėsi kontinentinės Europos socialdemokratija tiek savo teorijoje, tiek ir praktikoje.

SOCIALIZACIJA

Socialdemokratija, žinoma, turėjo ir kitų šūkių bei reikalavimų. Tų reikalavimų eilėje buvo visiems piliečiams balsavimo teisės pripažinimas, aštuonių darbo valandų įgyvendinimas ir eilė kitų. Tačiau tie ir kiti reikalavimai jau neišplaukė iš pačios sąjūdžio esmės, jos ideologinių pagrindų. Tokius reikalavimus kėlė ir tie, kurie su marksistiniu socializmu nieko bendro neturėjo.

Nežiūrint, jog socialdemokratai socializaciją laikė pagrindiniu keliu į socializmą, aiškiai formuluotos ir precizinės programos tuo reikalu nebuvo sukūrę, o dažniausia tenkinosi tik bendrais posakiais. Jie, pavyzdžiui, dažnai kartodavo: "Kai darbas bus subendrintas, tada ir visos gėrybės bus subendrintos". Tačiau kai jie būdavo klausiami, kaip toji bendruomenė konkrečiai bus tvarkoma, ar socializmas nėra tas pats, kas yra nacionalizacija, jeigu taip, tai ar tuo būdu nepasitarnaujama nacionalizmui, apie tuos ir tolygius klausimus tik labai retai socialistų vadus būdavo galima išgirsti. Dar rečiau jie nurodydavo kelią iš tokių akligatvių.

Socializacijos programa buvo neaiški ir patiems socialistams. Vienas iš dabartinių socializmo teoretikų H. Brugmans, kuriuo ir čia naudotasi, nurodo tokį faktą. Kai Olandijos socialdemokratų partija po pirmojo Pasaulinio karo staiga sustiprėjo, pajuto reikalą ir pati tinkamai išsiaiškinti, kuo ji socializaciją laiko ir kuriais keliais ją tektų įgyvendinti. Tam reikalui buvo sudariusi specialią komisiją. Pažymima faktas, kad pati partijos bazė, jos eiliniai nariai, niekada negavo progos su tuo komisijos tyrinėjimu susipažinti. Eiliniams nariams Olandijoje ir kitur dažniausiai buvo paaiškinama, jog "socializacija yra pagrindinis kelias į socializmą", — kitaip sakant, buvo pasakyta, jog socializacija nėra konkretus gyvenimo kelias, bet daugiau tikėjimo dalykas. Dar daugiau: anais laikais daug kam sudarė įspūdį, jog tuo reikalu mokslinės diskusijos yra nepageidaujamos ar net nederančios. Ir taip yra tikra, kad kitais klausimais

suskilęs II-sis internacionalas ištikimai laikėsi socializacijos, kaip ir savo raudonos vėliavos, bet taip pat tikra, kad konkreti socializacijos programa nebuvo išryškinta.

Būdami tik sentimentalūs šiam pagrindiniam klausimui, jie paruošė didelį blefą, kurio pirmomis aukomis jie liko patys. Jie pasirodė tais, kurie savo veikla paruošė privatinės nuosavybės pakeitimą valstybiniu kapitalizmu, kurį pilnai įvykdė komunizmas. Šitas istorinis, gal ir nenorėtas socialdemokratų komunizmui pasitarnavimas stipriai sukrėtė visą socialdemokratiją, po kurio ji ir dabar dar nepajėgia atsigauti. Visų pirma šis staigus lūžis ne tik nusinešė į komunistų frontą beveik iš visų socialdemokratų partijų daug jaunų ir ryžtingų kadrų, bet dar didesni buvo šio lūžio moraliniai nuostoliai. Socialdemokratai, žinoma, galėjo savo brolius iš kairės visaip koneveikti, bet jie jautėsi nesmagiai, kai jų dešinieji broliai prikaišiojo jų negrynas sąžines ir iš savo sėklos nepramatytus vaisius. Galutinai nuo socialdemokratų atsiskyrę komunistai nusinešė kartu su savimi Marko širdį ir visą marksistinio socializmo kaitrą. Anot Otto Bauer, Sovietų Sąjunga virto marksistinio socializmo centru pasaulyje. Socialdemokratai pasiliko tik žemesniojo rango marksistai. Su šiuo išsiskyrimu demokratinis socializmas nustojo buvęs komunizmu "in slow motion', kuo jis pirma faktiškai buvo.

Demokratiniams socialistams, norintiems taip perinterpretuoti Marksą, kad jis tiktų jų teorijai, reikėjo atsisakyti pagrindinių marksizmo tezių, kai tuo tarpu komunistams Marksas puikiausiai tiko, padarius tik kai kuriuos neesminius pakeitimus. Kai socialdemokratų teoretikai tebecituoja Marksą, Proudhoną, arba iš kitos pusės popiežių, tebeįrodinėdami privatinės nuosavybės neteisingumą ir bendrosios nuosavybės palaimą, jie tuo atskleidžia savo nepateisinamą atsilikimą ir nenorą apsižvalgyti, kas vyko ir vyksta pačiame gyvenime.

Pavyzdžiui JAV, kur seniau kapitalistinis ūkis buvo ryškiausias darbininkijos išnaudotojas, socializacija, darbininkijos susiorganizavimas ir kapitalizmo pažabojimas įvyko visai be socialdemokratijos įtakos. Kituose kraštuose kilo "Rerum novarum" sukelti krikščioniškosios darbininkijos

ir krikščioniškosios demokratijos sąjūdžiai ir visais kitais pagrindais buvo vykdoma reikiama socializacija. Socialdemokratai, įsigilinę į disputus, begindami marksizmą, ėmė nebesusivokti ir nežinojo, ar jie turėtų prie tos socializacijos prisidėti ar jai priešintis, laikant tai, kas vyksta, tik klastinga klasės priešų išdaiga. Atitrūkę nuo gyvenimo, jie darė ir viena ir kita.

Pati gyvenimo raida nešė reikiamą socializaciją, o svarbiausia iškilo visai kitos problemos, kurioms socialdemokratai pasirodė nepasiruošę.

Daugumai šiais laikais yra išryškėję, kad kapitalo suvalstybinimas yra visai nereikalingas, o tik reikalingas apdairus jo reguliavimas, nepakertant privačios iniciatyvos ir sveikos konkurencijos. Gyvenimo pavyzdžiai taip pat įrodė, kad, pavyzdžiui, įmonėse yra reikalingas ne savininkų likvidavimas arba jų nušalinimas, bet sukūrimas tarp savininkų ir darbininkų bendradarbiavimo ir abipusio susipratimo. Dar daugiau: paskutiniais laikais vis daugiau pritarimo įgauna privatus ūkis, taip vadinama "free enterprise democracy". Elmo C. Wilson 1958 m. vasario mėn. padaryti viešosios opinijos tyrinėjimai Britanijoje, Švedijoje, Vokietijoje, Kanadoje, Olandijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir eilėje kitų valstybių davė aiškius rezultatus, pasisakančius prieš nacionalizaciją ir remiančius privataus ūkio sistemą.

Socialdemokratai, norėdami viską suvalstybinti, kur tik kas įmanoma, parodė savo silpnybę totalizmo ir nacionalizmo atžvilgiu. Būdami nacionalistinės valstybės gynėjai, šie vakar dienos didžiausi internacionalistai, liko reakcionieriškais nacionalistais ir Europos integracijos stabdžiais.

Bendroji nuosavybė ir beatodairė nacionalizacija virsta atžagareiviškais reiškiniais. Mūsų laikų aktualiausios problemos yra technikos ir automatizacijos suhumaninimas, darbininkijos privatine nuosavybe aprūpinimas, savivaldybinės ir federatyvinės autonomijos išplėtimas, o ne socializacija.

PROLETARIATO MISIJA

Tai, kas įvyko su socializacija, panašiai atsitiko ir su proletariatu. Marksistinio socializmo samprata reikalavo nepalikti šalia savęs jokios egzistuojančios klasės. Proletaria-

tas turėjo viską pakeisti ir nešti naują gyvenimą, įvykdyti socializmą, "kas buvo niekas — tapti viskuo". Tačiau ir ši marksizmo tezė pasirodė tik prieštara gyvenimui.

Jau pačioje marksizmo užuomazgoje teorija nesiderino su gyvenimu. Yra nustatyta, kad net pačios pirmosios darbininkų sąjungos, kurioms Markso buvo parašytas Komunistų Manifestas, nebuvo tik juodadarbiai, proletarai. Pirmąsias profesines sąjungas sudarė spaustuvių darbininkai, deimantų šlifuotojai, taigi kvalifikuoti darbininkai.

Marksas pranašavo, kad labiausiai nuskriaustieji parodys pačią didžiausią jėgą ir sukels visuomenės perversmą, tačiau šitas pranašavimas neįvyko. Patys proletarai pasirodė tik nežymiais ir nesekmingais sukilimais Lyone ir Silezijoje. Šiaip visą klasių kovą inspiravo ir vykdė ne patys proletarai.

Taip pat nepaslaptis, kad socialdemokratų partijos nebuvo inspiruojamos proletariato, o jau nuo 1914 m. jose vyravo tokie, kurie nebebuvo tik paprasti samdiniai. Dauguma šios partijos vadų buvo iš kitų, daug laimingesnių kategorijų. Jie kalbėjo — ir, reikia pasakyti, dažnai su pasisekimu — badaujančių vardu, bet jie nebebuvo tie badaujantieji. Pats gyvenimas jau buvo pasikeitęs, ir tas, kas buvo niekas, jau buvo tapęs "šiuo tuo '. Ir taip visa proletariato atėjimo schema, esminė grandis marksizmo teorijos struktūroje, prarado savo aiškumą. Patys tariamieji proletarai nebesijautė tokiais ir ėmė nebesusigaudyti, kas juos turi vesti ir kur. Taip 1930 - 1933 m. Vokietijoje, kada siautėjo didelis nedarbas ir kada, atrodė, buvo geriausios sąlygos socialdemokratams paimti darbininkiją į savo rankas, ta darbininkija, kurį laiką ėjusi su komunistais, po Hitlerio perversmo greit persimetė į NSDAP — nacionalsocialistus, o socialdemokratai buvo palaikyti tik darbininkijos aristokratijos atstovais. Ir taip socialdemokratų skelbtas proletariato mesianizmas pasirodė gryna svajonė.

Marksistinis socializmas pranašavo vidutiniojo luomo visišką išnykimą, tačiau gyvenimo realybė parodė, kad šis luomas ne tik nenyksta, bet priešingai — auga. Technikos pažanga pareikalavo daug aukštų kvalifikacijų darbininkų, tarnautojų ir ypač gausių tarpininkų. Rankų darbo žmonės

tolydžio mažėja, užleisdami vietas "white coller" grupei. Ir taip kuriasi nauja santvarka, bet jos kūrėju nėra proletariatas. Pati proletariato sąvoka šiandien darosi nebeaiški.

MARKSISTINĖ PSEUDORELIGIJA

T. Brauer marksistinį socializmą laikė ekonominiu determinizmu ir dėl to nauju tikėjimu. Marksas įrodinėjo, jog valstybė, siekdama pilno išsivystymo, turi siekti ir religijos visiško iš valstybės išskyrimo, panaikinimo, nesigailint jai nė giljotinos. Lietuvos socialdemokrato iš Lietuvos Steigiamojo seimo tribūnos pasakyti žodžiai buvo tikrai atviras prisipažinimas, tinkąs daugumai tuometinių Europos kontinento socialdemokratų: „Jeigu laimės socializmas, pralaimės bažnyčia, arba jei bažnyčia laimės — turės pralaimėti socializmas. Aš neslepiu, jog socializmas nori ir reikalauja, kad bažnyčia būtų silpinama visai ir ekonomiškai pavidalu žemės nedavimo arba kitokiu būdu, vienu žodžiu, turim stengtis neduot galimybės palaikyti tai organizacijai mokyklas, prieglaudas, kur žmonės augantieji ar iš suaugusių galėtų gauti nusistatymą jų šviesoje".

Komunizmas ir dabar veda atkaklią kovą prieš religiją, demokratinis socializmas yra padaręs reikšmingą pažangą.

Lojaliausias religijai yra Britų socializmas, kuris, beje, niekuomet nebuvo marksistinis ir kuris, jų pačių pasisakymu, yra daugiau dėkingas Biblijai, kaip Markso „Kapitalui". Labour Party nuo marksistinių tendencijų arba visai griežtai atsiribodavo, kaip tai yra įvykę su Sir Mosley grupe, arba jas pamažu eliminuodavo. Eilė šios partijos įtakingų politikų, kaip Arthur Henderson, Philip Snowden, George Landbury patys buvo dvasininkai. Tos partijos suoluose dabar sėdi lordo Pakenhamo vadovaujama katalikų grupė.

Ir Skandinavijos socialdemokratai yra nutolę nuo seniau turėtų marksistinių šūkių ir jiems nerūpi antireliginės nuotaikos. Jie savo laikysena yra priartėję prie Britų darbiečių.

Olandijos socialdemokratų partija po II - jo Pasaulinio karo net neatsikėlė, bet jos vietoj įsikūrė Darbo partija, kuri atsisakė marksizmo ir vengia betkokios religinės neapykantos. Ypač dideli pasikeitimai įvyko Vokietijoje, kurie yra verti specialaus dėmesio ir nagrinėjimo. Panašūs dalykai vyksta ir Austrijoje. Austrijos socialistai po 1945 m. jau

turėjo net ministeriu tokį, kuris kas sekmadienį eidavo į bažnyčią, kas dar 1934 m. būtų buvę visai neįmanoma. Austrijos socialistų centro sekretorius neseniai partijos suvažiavime kalbėjo: "Būtų galima man priekaištauti, kai aš siūlau statyti mūsų darbus ant krikščioniškos - religinės bei feodalinės vidutiniojo luomo mūsų krašto kultūros. Tačiau neužmirškime, kad šitoji kultūra yra suaugusi su mūsų bendruomene... Mes socialistai esame toli nuo to, jog išsižadėtume tų didelių kūrinių, kurie yra kilę iš krikščioniškos religijos, ar nematytume Katalikų Bažnyčios nuopelnų".

Panašių prisipažinimų netrūksta ir kitur. Antiklerikalistinis įkarštis yra labai atvėsęs. Jis nebėra principinis, o daugiau tradicinis. Su marksistinių parukų vis žymesniu nusikratymu demokratinis socializmas baigia atsisakyti nuo savos religijos mito. Antireliginių nuotaikų prasiveržimas jų pačių pradedamas laikyti tik marksistinio atavizmo ženklu.

ATEITIES PERSPEKTYVOS

Jei čia buvo kritiškiau pažvelgta į demokratinio socializmo vingius ir nueitą kelią, tai dar nereiškia, kad jis norimas visai nuvertinti. Parodęs didelio karingumo ir ryžto, jis yra suvaidinęs žymų vaidmenį Europos kraštų gyvenime. Jis turėjo nemažos įtakos gerovės valstybės formavimuisi, kurios neblogai laikosi Skandinavų kraštuose, o taip pat daręs įtakos ir kitose šalyse.

Tačiau yra vieša paslaptis, kurią pripažįsta ir patys toliau matantieji socialistai, jog demokratinis socializmas išgyvena epochinę krizę. Vienas šviesiausių JAV protų ir žymus protestantų mokslininkas, Dr. Reinhold Niebuhr, "New Leader" žurnale (1955 m. birželio 20 d.) nurodo, jog socializmas jau yra peržengęs savo iškilimo viršūnę ir yra nuosmūkio pavojuje. Šitą seniau daug žadėjusį sąjūdį jis vadina "spent force". Jis nurodo, kad, pavyzdžiui, Britanijoje tuos reikalavimus, kuriuos statė darbiečiai — valstybės organizuojamos socialinės globos, privalomo sveikatos draudimo, besikuriančioms šeimoms pašalpų (family allowance) — įsivedė į savo programas ir konservatoriai. Tolesnis darbiečių siekiamas suvalstybinimas pramonės, susisiekimo ir ki-

tų ūkio šakų žmonių nebepatraukia. Ir taip reakcija prieš valstybės kontroliuojamą ūkį išmuša pagrindinius socialistų kozyrius. Taigi socializacija pagrįstos programos neaktualumas yra viena iš krizės priežasčių. Kita bėda — nebeišlaikymas konkurencijos su kitais politiniais partneriais. Tas pats Niebuhr, pats buvęs socialistas, ryšy su socializmo krize negaili gražių žodžių krikščioniškajai demokratijai, kuri, po II - jo Pasaulinio karo iškilusi kaip Europos gelbėtoja, ryškiai atsistojo demokratijos avangarde ir parodė daug kūrybinio sugebėjimo, dinamikos bei patrauklumo. Kiti socialistų internacionalui prikiša stoką impulso, kaltina dvasiniu ir kūniniu nejudrumu, laiko kadrais be idėjų, tebesilaikančiais tik išsilaikymo sumetimais.

Jau minėtas H. Brugmanas reikalauja demokratinio socializmo persiorganizavimo ir atgimimo. Jis pabrėžia, kad socialistai turi visai atsižadėti marksistinio socializmo mitų, sudaužyti turėtų dievaičių stabus ir likti nedoktrinariniu, darbininkija besiremiančiu sąjūdžiu. Jis atkreipia dėmesį, kad šių laikų demokratai iš kairės ir dešinės turi daugiau apsiriboti praktiškais demokratijos uždaviniais; turi pripažinti, kad joks žmogus ir jokia partija negali pretenduoti į visapusiškos tiesos monopolį. Šių laikų demokratija, anot jo, nebegali toliau verstis tik juoda ir balta spalva ir tik šiomis spalvomis visus dalykus dažyti. Partijos turi apsiprasti su tuo, kad jos yra tik *pars* visos didelės visumos ir turėti pakankamai pakantos suprasti įvairius žmonių įsitikinimus, tradicijas ir temperamentus, rasti kelią politiniam bendradarbiavimui. Jis mano, kad demokratinis socializmas, bent savo tėvynėje Europoje, turi dar pakankamai plačią dirvą, tik jam reikia naujos programos ir naujos krypties.

Baigiant tik trumpai galima pridurti: jei šituo keliu demokratinis socializmas evoliucionuos, tai krikščionims demokratams atsidarys dar platesnės galimybės su socialistais bendradarbiauti. Krikščioniškoji demokratija nepripažįsta nei valstybei, nei sau, kaip partijai, kažkokios šventumo aureolės. Ji tik nori, kad krikščionybės visiems paskelbtas broliškos meilės įstatymas, net ir tiems, kurie nuo jo nusigręžta, demokratijos ar kurio kito režimo vardu nebūtų vejama iš viešo gyvenimo; jiems rūpi, kad prigimtosios žmogaus tei-

LIETUVOS LAISVINIMO PROBLEMOS

Dr. A. Trimako, VLIKo Pirmininko, pranešimas, padarytas LKDS Konferencijoje 1960 m. gegužės 30 d., Toronte.

Laisvė yra pagrindinė sąlyga tautai išlikti gyvai, plėsti savo tautinį gyvenimą ir kurti kultūrines vertybes, kurios pratiestų jai kelią į šviesesnę ateitį. Kiekviena tauta todėl siekia sau laisvės ir dėl jos kovoja. Puikiai tai suprasdamas, Vlikas nuo pat savo veiklos pirmos dienos ėmėsi kovos už lietuvių tautos laisvę ir nepriklausomos, demokratiniai tvarkomos, Lietuvos valstybės atstatymą. Kovos sąlygos keitėsi, bet Vliko pagrindiniai uždaviniai ir tikslai pasiliko tie patys. Jiems siekti tačiau kovos būdai ir taktika buvo keičiami, kaip keitėsi tarptautinių įvykių raida, kuri veikė Lietuvos laisvės bylą. Pirmiausia, buvo daroma visa, kiek jėgos ir laiko sąlygos leido, kad bylą išlaikius gyvą. Tuo tikslu visada ir visur, įvairiose tarptautinėse konferencijose, susitikimuose ir pasitarimuose Lietuvos laisvės reikalas buvo primenamas. Tolygiai buvo stengiamasi Lietuvos bylą susieti su visuotinais laisvės principais ir bendrąja visų tautų, ypatingai pavergtųjų, kova už žmonių ir tautų teisę laisvai apsispręsti, kokios politinės, socialinės, ūkinės bei kultūrinės tvarkos ir institucijų jos nori. Tuo pat sumetimu buvo bendradarbiauta su kaimynų, kitų pavergtųjų tautų, ir laisvojo pasaulio

---

sės nebūtų laužomos. Ji nėra nei Bažnyčios dalis, nei jos tiesioginė ranka. Krikščioniškajai demokratijai pirmiausia rūpi visuomeniškoji gerovė ir jos žemiškųjų reikalų rūpinimas.

Jei demokratinis socializmas neskelbs valstybės savotišku dievu, nelaikys jos teisingumo ar neteisingumo norma, neorganizuos darbininkijos sukilti prieš krikščionybę ieškant sau išsigelbėjimo, tai ir krikščioniškajai deemokratijai atkris reikalas įsivelti į tiesioginę pasaulėžiūrinę kovą, į kurią ji, ypač doktrinarinio marksistinio socializmo, buvo bloškiama.

tarptautinėmis organizacijomis, kurios vienu ar kitu būdu galėjo būti Lietuvos laisvės kovai naudingos. Niekados Vlikas neprileido, kad laisvę galėtume laimėti be kovos ir pasišventimo. Kiekviena todėl proga, kiekviena tarptautinė konjunktūra buvo išnaudota Lietuvos bylos reikalui. Buvo vaduotasi dėsniu: tik kova duos laisvę.

KOVOS BŪDAI DĖL TAUTOS LAISVĖS

Pagrindiniai Vliko žygiai koncentravosi dviejuose tautos laisvės kovos frontuose: politiniai - diplomatiniame ir informacijos.

Betarpiai ar susitarus bendrai su mūsų diplomatais, nuolat buvo įvairiose sostinėse memorandumais, notomis ar gyvu žodžiu primenama Lietuvos byla ir prašoma sudaryti sąlygas tautai netrukdomai pasinaudoti savo apsisprendimo teise, kuri yra jai tarptautinės teisės, Atlanto Čarteriu, Jungtinių Tautų Statuto ir kitų tarptautinių aktų laiduota. Tai teisei įgyvendinti buvo reikalaujama, kad sovietai nedelsdami pasitrauktų iš Lietuvos. Kol tai bus padaryta, buvo stengiamasi daryti visa, kad bent kiek palengvinus mūsų žmonių nedalią šiuo metu. Buvo todėl pakartotinai priminta Sovietų Sąjungos pareiga gerbti pagrindines žmogaus laisves ir teises, kaip jos yra Visuotinos Žmogaus Teisių Deklaracijos, kurią yra pasirašę ir sovietai, numatytos. Tačiau, kadangi Maskva tų savo įsipareigojimų nepaisė, buvo atskleidžiama Jungtinėse Tautose ir kitur Kremliaus padaryti Lietuvoje tarptautiniai nusikaltimai, religinis persekiojimas, genocidas, deportacijos ir priverčiamieji vergų darbai. Visi šie nusikaltimai yra smerkiami Genocido Konvencijos ir Prievartos Darbams Panaikinti susitarimo aktais, kuriuos sovietai yra pasirašę ir ratifikavę.

Informacijos srity, iš vienos pusės, buvo teikiama žinių laisvajam pasauliui apie padėtį okupuotame krašte, o iš antros pusės radijo bangomis ir kitomis priemonėmis buvo palaikomas pavergtosios tautos ryžtas nenustoti tikėjus į laisvą ateitį ir ištverti. Be to, kadangi buvo gauta pageidavimų iš krašto nurodyti, kaip reikėtų laikytis įvairių sovietų žygių

atžvilgiu, buvo stengiamasi atsargiai teikti paaiškinimų prašomais klausimais. Turėčiau pastebėti, kad jaunimas ypatingai rodo susidomėjimo įvairiomis politiniai - socialinėmis ir ūkinėmis problemomis.

VLIKO STATUSAS

Per penkiolika įtemptų tarptautinių įvykių ir mūsų išeivijos blaškymo metų Vlikas savo darbais susidarė vardą, ypatingai svetimųjų tarpe, ir jų pripažinimą kalbėti pavergtosios tautos vardu. Šiandien jau netenka aiškinti, kas yra Vlikas, kam jis atstovauja ir ko siekia nei Bonnoje, nei Washingtone, nei kitose Amerikos bei Europos sostinėse. Tai yra kreditas, kuris turi didelės reikšmės tarptautiniuose santykiuose.

Iš to, žinoma, neplaukia, kad Vlikas būtų jau pripažintas atliekąs vyriausybės funkcijas. Jis tačiau suprantamas kaip centrinis lietuvių kovos už savo laisvę organas, taigi atstovaująs tautos aspiracijoms į laisvę ir nepriklausomą valstybę. Vlikui pripažįstama teisė imtis visų reikalingų žygių, kad pavergėjas išsinešdintų iš okupuoto krašto, pasiimdamas su savimi visus savo karinius vienetus ir gausybę agentų.

Įgytasis vardas ir moralinis pripažinimas yra palengvinęs Vlikui žygių sąlygas ir padėjęs užmegzti ir palaikyti su Jungtinėmis Tautomis, vyriausybių atstovais ir tarptautinėmis organizacijomis santykius, kurie neabejotinai turi reikšmės Lietuvos laisvės kovai.

SANTYKIAI SU LIETUVIŲ VEIKSNIAIS

Tenka konstatuoti su pasitenkinimu, kad Vlikui yra pavykę išlyginti santykius su Lietuvos diplomatiniais atstovais ir pasiekti tam tikro bendradarbiavimo, kiek tai vienu ar kitu atveju buvo galima, reikalinga ir naudinga. Niekas neneigia mūsų diplomatams teisės atstovauti Lietuvos suverenumui, kurio gyvendinimas yra priešo laikinai sustabdytas. Jie kalba pavergtosios Lietuvos valstybės vardu, ir savo santykiuose su vyriausybėmis, prie kurių jie yra akredituoti ir kurių tebėra pripažįstami, jie turi būti ypatingai diskretiški ir atsargūs. Jų žygiai todėl yra skirtingi nuo Vliko, o jų veik-

la reiškiasi pirmon galvon diplomatinėje ir teisinėje Lietuvos interesų gynimo srityse. Kol jie yra pripažįstami, Lietuvos okupacija nebus įteisinta.

Vliko santykiai su Amerikos Lietuvių Taryba ir kitomis panašiomis organizacijomis kituose kraštuose tolygiai yra pagrįsti bendradarbiavimo ir susipratimo dvasia. Tokia laikysena yra daug kur padėjusi suintensyvinti Lietuvos laisvinimo žygius. Yra bendradarbiaujama taip pat su Lietuvos Delegacija Pavergtose Europos Tautose ir Lietuvos Laisvės Komitetu, kuriuose Vliko žmonės aktyviai dirba.

ALTo ir kitų panašių organizacijų privalumai yra tie, kad jos, būdamos sudarytos iš lietuvių rezidencijos kraštų piliečių, gali savo krašto lojalumo ribose ne tiktai prašyti, bet ir insistuoti, kad jų vyriausybės, kiek tai nėra priešinga jų interesams, paremtų Lietuvos bylą tarptautiniame forume. Šios organizacijos tikrai yra daug padėjusios Lietuvos laisvės kovai, yra suradusios mums naujų draugų ir sukėlusios reikalingų lėšų laisvinimo darbui.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizacijos ten, kur jų vadovybės teisingai supranta darbo pasiskirstymo tikslingumą, taip pat nuoširdžiai talkininkauja ir daug padeda Vliko vedamiems laisvinimo darbams. Jos daug kur sėkmingai organizuoja Vasario 16 Dienos minėjimus, lėšų mobilizacijos vajus ir, prašomos, atlieka reikalingus žygius. Ta prasme jos vykdo, kur pavestos, Vliko atstovų funkcijas. Kaikas tačiau iš to norėtų daryti toli einančias išvadas ir visas lietuvių organizacijas, neišskiriant Vliką, Altą ir panašius veiksnius, pajungti PLB valiai. Šiai nuomonei paremti, jos šalininkai ima pavyzdžiu žydų kultūrinius centrus, kurie, kaip žinia, rūpinasi visais diasporos ūkiniais, kultūriniais, politiniais ir net religiniais reikalais. Šios tendencijos veda į prielaidą, kad jau nebesą Lietuvos piliečių, kad visi lietuviai išeiviai yra ar greit taps paprastais emigrantais, gyvenamųjų kraštų piliečiais. Iš to sektų, kad išeivių grįžimas atgal į tėvynę yra jau daugiau negu problematiškas. Lietuvos išlaisvinimo valanda, pagal tas tendencijas, yra nežinoma, kiekvienu atveju tolima. Kaikas, pratęsdamas šią galvoseną, yra priėjęs išvados, kad nieko nereikia daryti, o pavergtoji tauta pati pasirūpins savo išsilaisvinimu, nes tiktai ji viena galinti to

pasiekti ir geriausiai išmananti, kas darytina jos laisvės reikalu. Išeivių žygiai esą galį nesutikti su tautos planais; todėl turėtų būti užmiršti vajai, fondai, vienybės ar nevienybės, ir visas dėmesys ir jėgos nukreiptos į tautos žygių stebėjimą ir teisingą jos siekimų supratimą. Tokiai išeivijos pasyviai laikysenai, be abejo, nereikia nei fondų, nei vajų, nei specialių organizacijų. Bendrieji PLB junginiai gali tai puikiausiai atlikti be specialių laisvinimo organų.

Jei iš tikrųjų sutikti su tuo, kad nebėra Lietuvos piliečių nei organizacijų, kurioms pavergtoji tauta yra pavedusi laisvinimo žygius, nei pagaliau nebėra ko tikėtis, kad išeivijos dalis dar grįžtų Lietuvon, tada, be abejo, reiktų visą tautos laisvinimo darbą pavesti vietinėms bendruomeninėms lietuvių organizacijoms. Tokiu atveju turėtų, aišku, išnykti VLIK, ALT ir PET arba virsti PLB padaliniais.

Tokia galvosena yra tačiau klaidinga ir neabejotinai kenksminga. Pavergtoji tauta šių dienų sąlygose ne ką gali daryti laisvinimo reikalu, o ją forsuoti imtis žygių, būtų savižudybė. Be to, visko subloškimas į grynai emigrantinės prigimties organizacijas, kad ir siekiančias lietuvybės išeivijoje išlaikymo, sugriautų mūsų laisvinimo kovos pagrindus, suniekintų tautos pavedimą kovoti jos vardu šioje geležinės užuolaidos pusėje ir išjungtų mus iš daugel, jų tarpe PET. pavergtųjų tautų tarptautinių organizacijų, kurių dalyviais gali būti tiktai pavergtųjų kraštų piliečiai. Tai susiaurintų laisvės kovos priemones ir bazę. Tuomi pat netektume teisės veikti ir kalbėti pavergtosios tautos vardu ir jai atstovauti.

Tolygiai netikslu būtų manyti, kad Vlikas, globalinės veiklos organizacija, turėtų veikti tiktai ten, kur nėra vietinių politinių organizacijų, dirbančių tautos laisvės labui. Tokių organizacijų turime daug kur: Argentinoje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir kituose kraštuose. Visos jos turi žymių nuopelnų, bet kartu yra skirtingos nuo Vliko. Jos, kaip jau minėjau, turi savo veiklą derinti su savo vyriausybių politika ir vengti daryti bet ką, kas galėtų tą politiką neigiamai paliesti. Be to, tai nėra konspiracinės kovos organizacijos. Jų veiklos galimumai yra rezidencijos kraštų interesų ribojami.

Iš to, žinoma, neišeina, kad jos nereikalingos, arba kad Vlikas savo kovoje už tautos laisvę būtinai turėtų veikti prieš bet kurio laisvojo krašto interesus. Visai ne. Jo tačiau pagrindinis tikslas yra Lietuvos laisvė, ir savo kovoje Vlikas turi, jei reikia, eiti dargi į pogrindį. Vlikas puikiai supranta takto, lankstumo ir draugų bei rėmėjų, kurie sutiktų Lietuvos bylą paremti, reikalingumą. Bet ir šiuo požiūriu Vlikas turi aiškiai pasisakyti už Lietuvos interesus ir juos ginti, ar kam tai patinka ar ne. Reikia tiktai, kad patys lietuviai nekarpytų Vliko ir jo veiklos sparnų teritoriniais ar programiniais bei organizaciniais sumetimais. Būdamas visuotinis, šis mūsų pagrindinis kovos organas, kuris kalba tautos vardu ir reiškia jos valią laisvajame pasaulyje, turėtų būti laisvas veikti visur, kur tik galima, o ne pakibti ore. Visos lietuvių organizacijos, kurios dirba tautos išlaisvinimo naudai ir laiko tai savo tikslu, turėtų daromus žygius suderinti su Vliko veikla ir jam talkininkauti.

Ten, kur specialių vietinių lietuvių politinių organizacijų, kurios bendradarbiautų su Vliku, nėra, Vliko atstovybės ar ten esamos PLB kraštų valdybos turėtų, Vliko pavestos, atlikti Lietuvos laisvinimo žygius. Tuo būdu būtų išlaikyta vieninga laisvinimo programa ir išvengta bet kokių žygių paralelizmo ar nereikalingo varžymosi dėl tariamų nuopelnų. Tokiam suderintam darbui atsiekti, nereikalinga jokia nauja organizacija, jokia kepurė ar Vliko pajungimas vienokia ar kitokia forma bet kuriai kitai organizacijai. Tai sudarytų tik painiavų ir trinties. Organizacijų turime pakankamai, jos visos turi savo aiškius veiklos laukus. Reikalinga tiktai, kad jos bendradarbiautų ir talkininkautų Vlikui tautos laisvės kovoje. Nuo šios kovos laimėjimo pareis ne tiktai mūsų tautos, bet ir visų mūsų darbo sėkmė ir ateitis.

VISUOMENĖS UŽDAVINIAI

Vliką sudarančios grupės ir plačioji visuomenė turėtų iš savo pusės sudaryti tinkamas sąlygas, kad suderintas Lietuvos laisvinimo darbas būtų galimas. Lėšų mobilizavimas ir Vliko autoriteto kėlimas būtų tie pagrindiniai uždaviniai kuriais turėtų Vliko grupės ir plačioji visuomenė pasirūpinti.

Be jų moralinės ir medžiaginės paramos nebus įmanomas joks visuomeninis, tuo labiau krašto laisvinimo darbas. Reiktų todėl pasiekti to, kad Vlikas žinotų iš anksto, kiek gali tikėtis gauti lėšų savo žygiams vykdyti. Nuolatinis maldavimas, kad organizacijos, kurios renka lėšas, skirtų jam tam tikrą finansinę paramą, darbo skatinti negali. Vlikas daromas priklausomas nuo tų organizacijų vadovybės geros valios ir noro jį paremti. Tose sąlygose galimas tiktai atsitiktinis, bet ne planingas darbas. Yra todėl būtinai reikalinga, kad aukotojai įsipareigotų sudėti tam tikrą sumą, o aukų rinkėjai pervestų Tautos Fondui tą sumą. Tai pakeltų Vliko darbo sėkmingumą ir jo autoritetą.

Nemažiau būtų reikalinga, kad Vliką sudarančios grupės ir plačioji visuomenė vieningai sielotųsi laisvinimo darbu. Tai nereiškia, žinoma, kad visa, ką Vlikas daro, būtų vienodai teigiamai vertinama. Pozityvi jo žygių kritika yra taip pat reikalinga, kaip ir materiali parama. Tik kritika neturėtų Vliko pozicijų silpninti, bet siekti jas sutvirtinti. Palanki Vliko narių ir jo draugų veikla daug padėtų praturtinti Vliko veiklos programą. Tautos priešo ir Vliko oponentų bandymai sąmoningai sukelti nepasitikėjimą juo ir Vliką nuvertinti nueitų niekais. Priešas netektų galimumo skaldyti mūsų išeiviją ir jos daromas laisvinimo pastangas.

Kadangi Vlikas neturi šiame žemyne, kur didžioji išeivijos dalis yra susispietusi, nei vieno apmokamo žmogaus, kuris pasirūpintų jo visuomeniniais santykiais ir reikalingu daromų ar projektuojamų žygių komentavimu, demokratinės grupės turėtų ir čia ateiti talkon. Spauda, radijo ir susirinkimai galėtų būti tam panaudoti. Vlikas iš tikrųjų bus pajėgesnis ir jo darbai plačiai žinomi, kada kiekvienas lietuvis prisidės prie jos veiklos. Laisvinimo byla yra visos tautos reikalas, o ne vien laisvės kovai vadovaujančio organo. Naujos mintys, sumanymai, net projektai turėtų plaukti ne vien iš Vlikui vadovaujančių asmenų, bet iš kiekvieno lietuvio, kuris sielojasi Lietuvos ateitimi. Toks visuomenės bendradarbiavimas yra tuo labiau reikalingas mūsų gyvenimo sąlygose, kada Vliko žmonės taip pat turi rūpintis savo egzistencija, kaip ir kiekvienas lietuvis, stovįs šalia jo. Nėra nei moralinio nei materialinio pagrindo iš jų reikalauti dau-

giau, negu jie gali. Yra, be abejo, silpninanti aplinkybė, kad Vlikas neturi nei vieno nepriklausomo nuo pašalinių darbų asmens. Tai neleidžia Vliko vadovaujantiems žmonėms pasišvęstti išimtinai laisvinimo reikalams. Deja, nematyti, kad toji padėtis greit pasikeistų. Reiktų todėl parinkti į Vliko vadovybę bent tokius asmenis, kurie mažiausiai būtų veikiami išorės sąlygų.

KONSOLIDACIJOS REIKALAI

Šią padėtį galėtų bent dalinai pagerinti politinių grupių konsolidacija. Atsirastų gal daugiau žmonių, kurie, pasikeisdami, galėtų vienas kitą šiame darbe pavaduoti. Tuo tarpu, deja, nematyti, kad tai greit galėtų įvykti. Konsolidacija, be to, turėtų būti nuoširdi, o ne grupinių interesų diktuojama. Nieko nepagerintų Talkos ar Fronto žmonių grįžimas, jei jie ateitų ne Vliko naštos palengvinti, bet vien tam, kad kritikuotų dirbančiųjų žygius. Opozicijos pačiame Vlike sudarymas, kaip praeitis parodė, dažnai nukreipdavo jo jėgas beveik išimtinai į vidujinių nesusipratimų likvidavimą ir atimdavo tas jėgas iš tikro laisvinimo darbo. Buvo laikas, kad 80% laiko ir jėgų buvo gaišinama Vliko nesusipratimams išlyginti. Tikrajam laisvinimo darbui palikdavo visiškai maža laiko. Tokia "konsolidacija", be abejo, nereikalinga. Ji nieko teigiama neduotų. Tuo tarpu kviečiamieji neparodė nei palankumo, nei tikro noro bendrai Vlike dirbti. Jie dargi tę sia savo reikalavimus suteikti jiems tam tikrų išimtinų teisių ir sąlygų, kurios yra panašios į diktatą nusileisti. Kol, be abejo, taip yra, jokios Vliko daromos pastangos laukiamų rezultatų šioje srityje neduos. Geriau todėl mažiau gaišti laiką tuščioms kalboms, o daugiau plėsti ir stiprinti patį laisvinimo darbą, ir tam tikslui mobilizuoti visus pajėgius geros valios lietuvius, nedarant skirtumo, ar jie priklauso ar ne bet kuriai politinei grupei.

ATEITIES DARBAI

Šių minčių vedinas, Vlikas yra nusistatęs patobulinti ir išplėsti krašto informavimą oro bangomis ir visais kitais prieinamais kanalais. Šiam tikslui yra reikalinga daugiau

gerų skriptų politiniais, socialiniais, ūkiniais ir kultūriniais klausimais rašytojų. Reikia taip pat daugiau ir didesnio tiražo Eltos Biuleteniui įvairiomis kalbomis leisti. Angliškoji Elta jau praplėsta. Kanada, kaip girdėti, ruošiasi paremti itališkąją Eltą, kad ją padarius mėnesiniu biuleteniu. Jų pasisekimas yra žymus. Belieka praplėsti vokiškąją Eltą, kurią vokiečių spauda taip pat vertina ir plačiai naudoja. Be to, svarbesnės reikšmės žinias reiktų skubos keliu perduoti specialiais pranešimais, panaudojant telegrafą ir telefoną. Tolygiai būtų svarbu sudaryti visur Vliko atstovybes, kur vietinės organizacijos dėl bet kokių sumetimų negali jam padėti. Tai ypatingai yra svarbu informacijos srityje, teikiant žinias saviesiems ir vietos vyriausybėms apie Lietuvos laisvės bylos padėtį.

Reiktų taip pat sustiprinti Vliko Vykdomosios Tarybos sudėtį ir personalą, o taip pat daromus žygius kaikuriose sostinėse. Prašosi sustiprinimo radijo programos ir Vilniaus Radijo sekimo stotis. Kiek lėšos leis, tai numatoma vykdyti ir jau kaikas yra pasiekta. Tačiau finansinė padėtis reikalinga pirmon galvon sustiprinti. Be lėšų visi planai pasiliks tik akademinių studijų reikšmės.

TRUMPAI SUGLAUDUS:

1. Vlikas daro visa, kas laiko sąlygose įmanoma, Lietuvos bylai kelti, jai išlaikyti gyvai ir nuolat reikalauti, kad okupantas pasitraukttų iš Lietuvos ir kraštui būtų leista leisvų rinkimų kelių pasinaudoti savo apsisprendimo teise ir pasisakyti, kokios valdžios ji nori ir kokios socialinės bei ūkinės sistemos jai reikia.

2. Savo žygius Vlikas atlieka, vadovaudamasis pavergtosios tautos pavedimu jai atstovauti ir jos valiai reikšti šioje geležinės uždangos pusėje.

3. Vliko vedamajai Lietuvos laisvės kovai yra gautas Lietuvai draugingų valstybių, ypatingai JAV, pritarimas ir įvertinimas.

4. Vliko vardas yra jau žinomas žymesnėse laisvojo pasaulio sostinėse ir Jungtinėse Tautose, kas palengvina jo žygius.

5. Svetimų kraštų piliečių lietuvių organizacijos, veikiančios pavergtos tautos labui, yra daug padariusios, bet turėtų daugiau Vlikui talkininkauti.

6. PLB rūpinasi lietuvių išeivijos tautiniais, kultūriniais ir socialiniais reikalais, tolygiai turėtų paremti Vliko atliekamą Lietuvos laisvinimo darbą; kur nėra Vliko įgaliotinių ar atstovybių, PLB turėtų atlikti Vliko jai pavestus uždavinius politinėje srityje.

7. Visos kitos lietuvių organizacijos, kurios talkininkauja Lietuvos laisvinimo darbe, turėtų laiduoti Vlikui pastovią medžiaginę paramą, be kurios jo darbas yra sunkiai įmanomas.

8. Lietuvių plačioji visuomenė išeivijoje ,iš savo pusės turėtų įsipareigoti gausiau aukoti laisvinimo reikalui ir jį visokiariopai remti.

9. Vliką sudarančios grupės turėtų daryti visa, kad išlaikus Vliką pajėgų ir veiksmingą iki ateis Krašto išlaisvinimo valanda. Jos tolygiai turėtų pasirūpinti Vliko autoriteto išlaikymu, informuodamos visuomenę apie Vliko darbus ir uždavinius ir skatindamos visus įsijungti į Lietuvos laisvinimo darbą.

10. Vlikas įsipareigoja, kiek jėgos leis, toliau plėsti, tobulinti ir stiprinti Lietuvos laisvinimo kovą visais įmanomais būdais, išnaudodamas tam tikslui visas progas ir tarptautinių įvykių raidos kitėjimus. Vlikas laiko savo uždaviniu bendradarbiauti laisvės kovoje su Lietuvos diplomatais, PLB, ALT, PET, LLK ir kitomis egzilų ir lietuvių organizacijomis, kurios galėtų bet kuo prisidėti prie Lietuvos laisvės valandos priartinimo.

Darbų vienybė be organizacijų vienybės yra nesąmonė. Kur nėra organizacijų vienybės, ten nėra ir darbų vienybės. Organizacijų vienybė yra darbų vienybės pagrindas.

CENTRO KOMITETO VEIKLOS PRANEŠIMAS

(Santrauka)

DR. K. ŠIDLAUSKAS

1. ĮŽANGINĖS PASTABOS

Prieš porą metų, renkantis mums į LKDS konferenciją Čikagoje, vakarų politikai svarstė Maskvos peršamos viršūnių konferencijos galimybes. Mums baimę kėlė prisiminimas, kiek daug sovietai buvo laimėję iš tokių viršūnių konferencijų II-jo Pasaulinio karo metais. Ypačiai mes buvome susirūpinę dėl sovietų pastangų iš anksto užsitikrinti tokią viršūnių konferencijos darbotvarkę, kurioje Rytų ir Vidurio Europos tautų klausimas nebūtų liečiamas.

Pastarųjų dviejų metų bėgyje sovietams pavyko iš naujo įaštrinti Berlyno klausimą, išpopuliarinti nusiginklavimo, ypač atominių ginklų pasmerkimo reikalą, kad tik atsirastų naujų degančių problemų, kurios galėtų nukreipti vakarų politikų dėmesį nuo, jų nuomone, netiek kritiškos sovietų vergijon patekusių Europos tautų problemos. Ne tik Kremliaus valdovai nesutiko kalbėtis apie jų pavergtas tautas, bet jie stengėsi išgauti iš vakarų valstybių dabartinės padėties formalų pripažinimą, kuris galėtų reikšti tų tautų palikimą ilgesnį laiką sovietų vergijoj.

Šį kartą mums tenka susirinkti vos keliolika dienų po tos ilgai planuotos viršūnių konferencijos sušaukimo ir jos dramatiško iširimo pačią pirmąją konferencijos dieną. Galbūt, kad po šios viršūnių konferencijos vakarams, o ypač JAV, galutinai paaiškės, kur juos nuveda nuolaidų sovietams politika ir kokį taikų sugyvenimą sovietai turi galvoj.

Pradėjus Maskvai plačiai propaguoti koegzistencijos su vakarais mintį, ne tik kilo dabartinės padėties Rytų Europoj pripažinimo pavojus, bet atsirado naujų problemų mūsų santykiuose su pavergtais kraštais ir jų žmonėmis. Sovie-

tams prireikė savo žodžius apie galimą su Vakarais taikingą sugyvenimą bent kiek patvirtinti darbais. Jiems teko padaryti vieną kitą spragą jų geležinėj uždangoj. Ypačiai, nebebuvo galima toliau laikyti nuo viso pasaulio hermetiškai atskirtų Pabaltijo kraštų. Pradžioj buvo sovietų įsileista į tuos kraštus tik aiškūs vakaruos gyveną komunistai (kaip lietuviškasis Bimba) ir jų delegacijos, o vėliau sovie tams teko bent tų Pabaltijo kraštų sostinių miestus atidaryti vakarų kraštų žurnalistų ir turistų lankymams. Kilo ir vad. "kultūrinių mainų" problema, betarpiai palietus ir ligšiol tebeveikianti ir lietuvių išeivijos nuotaikas.

Šių problemų pasėkoje, daug aktualesnis, negu kada nors ankstybesniais metais, tapo lietuvių politinės vienybės išeivijoj klausimas, nes mūsų visuomenei teko duoti aiškų ir autoritetingą nurodymą, kaip turi būti lietuvių išeivijos žiūrima į tokius Lietuvos okupanto peršamus "kultūrinius mainus". Šis netaip seniai iškilęs klausimas pradeda kasdieną darytis aktualesnis.

Kilus šioms "kultūrinių mainų" problemoms, mūsų separatistinėms grupėms atsirado gera proga pademonstruoti tą jų siūlomą "darbo vienybę" ir tuo pačiu prisistatyti visuomenei lygiais su VLIKu Lietuvos laisvinimo veiksniais. Tuoj buvo paruoštas atitinkamas pareiškimas, kuris lietuvių išeivijos visuomenei turėjo būti paskelbtos su VLIKo, ALTo, LLK, LNT ir LFB — LDF pirmininkų bei Lietuvos gen. konsulo New Yorke parašais. Suprantama, kad nei VLIKui, nei ALTui šitoks veiksnių "vienybės" pademonstravimas nebuvo priimtinas ir tokia bendra deklaracija buvo vėliau paskelbta Pavergtų Europos tautų seimo Lietuvos delegacijos, kurioj atstovaujamos ir mūsų separatistinės grupės.

Nesunku suprasti, kad šitokių mūsų išeivijos laikyseną tiesioginiai paliečiančių problemų iškilimas stato mums, labiau negu kada nors, reikalavimą visomis išgalėmis remti Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą, kad jame galima būtų turėti autoritetingą Lietuvos laisvinimo vadovybę, galinčią tarti visoms mūsų visuomenės grupėms privalomą pildyti žodį.

Jei poros grupių išstojimas iš VLIKo maža ką atsiliepė į jo prestižą ryšiuos su svetimaisiais, tai iš kitos pusės, tų

grupių pasišovimas į separatistinę veiklą su nepaliaujamais bandymais jam kenkti negalėjo neatsiliepti į VLIKo autoritetą mūsų pačių eilėse. Turint galvoj šį faktą ir naujų sąlygų diktuojamus reikalavimus, LKDS Centro Komitetas pritarė visoms VLIKo pirmininko Dr. A. Trimako dedamoms pastangoms grąžinti pasitraukusias grupes į VLIKą. Deja, visos tos pastangos ligšiol nedavė jokių rezultatų, o tik sudarė vieną kitą nemalonumą tos vienybės atstatymu besirūpinančiam VLIKo pirmininkui.

Paskutinės VLIKo sesijos vyko labai darbingoj ir gana draugiškoj nuotaikoj, galbūt, iš dalies dėl to, kad nebuvo jokių VLIKo organų rinkimų, išskyrus priešpaskutinėj sesijoj atsistatydinusios Tautos Fondo vadovybės perrinkimą. Praėjusioj sesijoj buvo praneštas VLIKo Vykd. Tarybos atsistatydinimas, pasitraukus jos pirmininkui p. J. Glemžai. Naujos Tarybos sudarymą sesija pavedė VLIKo Praplėstam Prezidiumui, kuriam ligšiol naujos Vykd. Tarybos nepavyko suformuoti ir pareigas tebeina senosios Tarybos nariai.

2. SĄJUNGOS SPAUDOS PROBLEMOS

Praeitoj S-gos konferencijoj Čikagoje buvo keliamos ir diskutuojamos S-gos spaudos problemos, tiksliau pasakius, mūsų organo "Tėvynės Sargo" ir LKD Studijų klubų organo "Jaunimo Žygių" leidimas. Tuomet buvo reiškiamos nuomonės, kad vieną kartą metuos pasirodydamas "Tėvynės Sargas", kaip S-gos organas, neatliekąs savo paskirties, o "Jaunimo Žygių" žurnalas, nors puikiai redaguojamas, negalįs tos spragos užkišti, nes jis kaip jaunimo žurnalas turįs kitą paskirtį ir savo atskirus uždavinius. Buvo keliama neginčijama tiesa, kad be savo tinkamai suorganizuotos spaudos, neįmanomas joks S-gos organizacinės veiklos pagyvinimas, o konferencijos priimtose rezoliucijose buvo įsakmiai įpareigota: "... *suintensyvinti Liet. Krikščionių Demokratų Sąjungos veiklą* ir suorganizuoti atitinkamą tos veiklos finansavimą, kad Sąjunga pagal savo idėjinį svorį bei turimą narių skaičių vaidintų ir atitinkamą vaidmenį lietuviškoje vsuomenėje."

Turėdamas galvoj šį konferencjos įpareigojimą ir spaudos reikšmę organizacinėj veikloj, S-gos Centro Komitetas pačioj savo kadencijos pradžioj ir kibo į S-gos spaudos tvarkymą.

Perkeltas iš Vokietijos į Ameriką, "Tėvynės Sargas" buvo įsikūręs New Yorke ir beveik ištisą dešimtmetį buvo redaguojamas Dr. Vl. Viliamo ir A. Gražiūno, vėliau į redakcinį kolektyvą įsijungė ir St. Dzikas, o žurnalo administratoriaus pareigas visą tą laiką ėjo J. Jakučionis. Persikėlus Dr. Vl. Viliamui iš New Yorko į Vašingtoną ir atsisakius iš redaktoriaus pareigų, visą "Tėvynės Sargo" redagavimo naštą būtų turėję nešti A. Gražiūnas ir St. Dzikas.

Nusprendęs padažninti "Tėvynės Sargo" leidimą ir nesant galimybių New Yorke papildyti redakciniam kolektyvui, Centro Komitetas nutarė "Tėvynės Sargo redagavimą perkelti į Čikagą, sudarant naują redakcinę kolegiją, į kurią sutiko įeiti Dr. Vl. Litas, P. Maldeikis ir kan. V. Zakarauskas, pasižadant keliems kitiems bendraminčiams šiems redaktoriams patalkinti. Perkėlus į Čikagą "Tėvynės Sargo" redagavimą, teko kelti į Čikagą ir jo administraciją, nes ateity žurnalas turėjo būti Čikagoje spausdinamas ir išsiuntinėjamas. Žurnalo administratoriaus pareigas sutiko pasiimti Kazimieras Povilaitis, kuriam nuolatos talkino J. Bičiūnas.

Šis S-gos spaudos tvarkymas sudarė Centro Komitetui 1958 m. rudenį nemažą, keletą mėnesių užsitęsusį rūpestį. Dalis Centro K-to narių buvo nuvykę 1958 m. rugpiūčio mėnesį į Clevelandą, aptarti iš esmės su tenykščiais bendraminčiais, ypač „Jaunimo Žygių" kolektyvo nariais, visą S-gos spaudos klausimą.

Kaip žinoma, "Jaunimo Žygių" žurnalas pastaraisiais keleriais metais buvo leidžiamas kaip atskiras krikščioniškosios demokratijos jaunimo organas. "Jaunimo Žygiams" finansuoti buvo susiorganizavęs Clevelande atskiras "Jaunimo Žygių" Fondas, kuris energingoj Petro Tamulionio vadovybėj per gana trumpą veiklos laiką buvo susirinkęs palyginti nemažą pinigų sumą. Kadangi šis "Jaunimo Žygių" Fondas veikė šalia Leono XIII-jo Fondo, tai Centro K-tas nerado tikslinga turėti du lygiagrečiai veikiančius fondus ir „Jaunimo

Žygių" Fondas tapo likviduotas, o šio žurnalo tolimesnė finansinė parama pasidarė tiesioginis Centro K - to ir Leono XIII - jo Fondo reikalas.

Clevelando pasitarimuose buvo apsvarstytas ir anksčiau keliamas abiejų žurnalų sujungimo klausimas. Vienok, bendras nusistatymas, tik su mažomis išimtimis, buvo už tolimesnį "Jaunimo Žygių" kaip atskiro žurnalo leidimą.

Pradedant 1959 metais, abiejų žurnalų leidimą bandoma pastatyti ant prenumeratų pagrindo, imant 4 dol. prenumeratos mokestį už "Tėvynės Sargą" ir senąjį 2 dol. mokestį už "Jaunimo Žygius". Stengiantis padažninti "Tėvynės Sargo" pasirodymą, 1959 metais išėjo du atskiri "Tėvynės Sargo" sąsiuviniai, kurių paskutinysis buvo dvigubas net 172 puslapių numeris.Taigi, galima sakyti, kad užsibrėžtas žurnalo leidimo planas buvo nuosekliai pildomas. Vienok, renkant prenumeratos mokestį ir prašant atsiskaityti už gautus žurnalo sąsiuvinius, plano vykdymas pasirodė netoks puikus, nes paaiškėjo, kad tik maždaug trečdalis "Tėvynės Sargo" skaitytojų linkę laiku už žurnalą atsilyginti.

„Tėvynės Sargas" buvo leidžiamas maždaug tokios pačios apimties, formos ir turinio, koks jis buvo leidžiamas New Yorke. Jo redakcija ir administracija yra gavusios visą eilę atsiliepimų bei patarimų. Negalima sakyti, kad "Tėvynės Sargo" dažnesnis pasirodymas nebūtų atsiliepęs ir į S - gos organizacinę padėtį. Vienok, nesutvarkius kaip nors tų prenumeratos mokesčių išrinkimo, tolimesnis kelių tokios pačios apimties "Tėvynės Sargo" numerių per metus leidimas būtų neįmanomas.

Prie "Tėvynės Sargo" administratoriaus Centro K - tas buvo sudaręs Spaudos vajaus komisiją, kuri prašė S - gos skyrių talkos,bet jos ligšiol neperdaug susilaukė. Neseniai pats Centro K - tas yra išsiuntęs skyriams panašų raginimą surasti vietovėse "Tėvynės Sargo" platintojus, bet ir šis raginimas kolkas liko be didesnių atgarsių, o be padalinių talkos sunku suorganizuoti tinkamą spaudos finansavimą. Vistik nesinorėtų ir nederėtų"Tėvynės Sargą" leisti tik kaip mažutį, kelioliko puslapių fotografiniu būdu paruoštą leidinėlį, kurio spaudos išlaidos Centro K - tui nesudarytų didelės finansinės naštos.

Prie "Jaunimo Žygių leidimo Centro K-tui ligšiol neperdaug teko prisidėti, nes pastarųjų dviejų metų bėgyje, vieną "Jaunimo Žygių" numerį finansavo LKDS Čikagos skyrius, kitą Waterburio skyrius ir trečią Dr. P. Meškauskas per Leono XIII-jo Fondą. Sekančio "Jaunimo Žygių" numerio leidimo išlaidas pasiėmęs apmokėti LKD Čikagos klubas ir tokį pat pažadą, berods, yra davęs LKD Toronto klubas išleisti vieną šio žurnalo numerį.

3. SĄJUNGOS VEIKLA SVARBESNIŲ ĮVYKIŲ ŠVIESOJE

Centro K-to kadencijos pradžioj šiek tiek rūpesčių sukėlė 1959 m. rugpiūčio mėn. pabaigoje New Yorke įvykęs Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimas. Buvo žinių, kad ypač JAV LB aktyviai besireiškią tautininkai su Lietuvių Fronto Bičiuliais, atsiradę Seime daugumoj, sieksią pravesti lietuvių išeivijos politiniam sektoriui, konkrečiai VLIKui ir ALTui, nepalankių nutarimų bei rezoliucijų. Centro K-tas iš anksto stengėsi, kad PLB Seime būtų atstovaujamos kitų kraštų Lietuvių B-nės, tarp kurių įvairios separatistinės tendencijos ardyti bendrą politinį darbą randa mažesnę dirvą.

Kaip žinoma, separatistinių grupių žmonės PLB Seime sudarė tik mažumą ir neturėjo progos imtis jokių bendram politiniam darbui žalingų veiksmų. PLB Seimas praėjo darbingoj nuotaikoj ir davė mums PLB Vyr. Valdybą, kurios priešaky stovi p. J. Matulionis. Šis trumpas prisiminimas apie PLB Seimą tik parodo gyvą reikalą S-gos nariams aktyviai dalyvauti Pasaulio Lietuvių B-nės organizacijoj.

Tų pačių 1958 m. pabaigoj netik mūsų S-gą, bet ir viso pasaulio lietuvius smarkiai sukrėtė įvykiai su Lietuvos pasiuntinybe prie Šv. Sosto. Šių įvykių iškilimas ir jų vystymasis buvo toks staigus ir netikėtas, kad sunku buvo imtis kokios nors organizuotos veiklos arba duoti reikiamų direktyvų, ypačiai pradžioj trūkstant pačių būtiniausių informacijų. Mūsų diplomatams paprašius lietuvių išeivijos visuomenės talkos, į tą akciją įsijungė ir Centro K-to nariai bei S-gos padalinių žmonės, pirmoj eilėj stengdamiesi visą tą akciją sulaikyti nuo išsišokimų. Kiek teko patirti iš Romos lietuvių dvasiškių, mūsų visuomenė toj akcijoj parodė savo politinį subrendimą, nepanaudodama tos progos kokiems pigiems Vatikano įžeidinėjimams.

Kalbant apie S-gos narių dalyvavimą bendrinėse organizacijose ir apie svarbesnius įvykius, tenka paminėti 1958 m. vasarą Bostone įvykusį Amerikos Lietuvių Tarybos Kongresą, kurio metu pasireiškė kaip tik iš krikščioniško bloko veikėjų tiek aštrių puolimų ALTo Vykd. Komiteto narių adresu, kad išvedė iš pusiausvyros net tokį užgrūdintą lietuviškos ir katalikiškos veiklos veteraną Amerikoje p. Leonardą Šimutį.

Žvelgiant į tokius įvykius, nenoromis kyla mintis, kad galimas dalykas, jog tautininkai su frontininkais savo organizacinėj veikloj bus paėmę teisingą liniją, praktikuojant griežtą grupės discipliną ir beatodairišką klusnumą savo vadams, nes bent tremty pradeda tarp mūsų perdaug stipriai reikštis tendencijos, paisyti ir gerbti tik savo paties nuomonę, nepripažįstant išvis jokių kitų autoritetų.

Kitas reikšmingesnis įvykis buvo 1959 m. pabaigoj įvykęs Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos Kongresas, perkėlęs ALRKF Centro Valdybą iš Čikagos į New Yorką. Renkant naują C. V-bą ir norint ją būtinai turėti New Yorke, buvo padaryta prasilenkimų su statuto reikalavimais ir šios organizacijos ilgoj istorijoj įprasta praktika, patiekiant balsuotojams du atskirus, neva pagal vietoves sudarytus, kandidatų sąrašus, bet keleto kandidatų pavardes įrašant į abu sąrašus, dėl to įvyko jokiais tvarkingų rinkimų principais nepateisinamas atskirų kandidatų favorizavimas. Nesunku suprasti, kad šitokios kombinacijos iššaukė protestų bangą iš vyresniųjų ALRKF veikėjų pusės ir giliai įžeidė jos buv. p-ką inž. Antaną Rudį, bet sunku suvokti, kaip šitokiems nešvariems manevrams gali būti naudojamas senos JAV lietuvių katalikų akcijos organizacijos forumas.

Neapsieita be triukšmo ir dėl pastarųjų savaičių įvykusių At-kų Sendraugių S-gos Centro V-bos korespondencinių rinkimų. Buvo kritikuojamos rinkimų taisyklės, atrodo, jų visai neskaičius, nes jose buvo surandama dalykų, kurių buvimą ir sukčiausias advokatas nesiimtų įrodinėti. Netrūko ir tiesiog at-ko garbę pažeidžiančių užsipuolimų atskirų asmenų adresais.

4. SANTYKIAI SU LIETUVIŲ POLITINĖMIS GRUPĖMIS

Bendradarbiavimas su VLIKą sudarančiomis lietuvių politinėmis grupėmis, ypač su valstiečiais liaudininkais, buvo tiek VLIKe, tiek už VLIKo ribų gana sklandus, neskaitant vienos kitos seno tipo atakos spaudoj religiniais ir pasaulėžiūriniais klausimais arba savaip interpretuojant nepriklausomos Lietuvos politinio gyvenimo įvykius. Su pasitraukusiomis iš VLIKo grupėmis Centro K-tui nebuvo progos išvystyti betkokį bendradarbiavimą, išskyrus dalyvavimą toj bendroj lietuvių visuomenės akcijoj, ginant Lietuvos pasiuntinybę prie Vatikano. Ypač po Vatikano įvykių pasigirdo balsų už reikalą konsoliduoti visas lietuvių politines jėgas, bet tautininkų ir Lietuvių Fronto grupės neparodė tendencijos atsisakyti savo atskirų kelių ir įsijungti į bendrą darbą. Nors aiškiai nepaneigdamos bendro visus apimančio Lietuvos laisvinimo veiksnio reikalingumo, jos vistiek ieško įvairių priežasčių išsisukinėjimams arba tiesiog sako, kad tam kolkas nesąs "tinkamas klimatas". Netenka aiškinti, kad mums visomis išgalėmis remiantiems VLIKą, sunku surasti kokį bendradarbiavimą su grupėmis, kurios ligšiol nesiliauja dėję pastangas nuvertinti VLIKą ir griauti jo autoritetą.

Specialią problemą mums sudaro santykiai su Lietuvių Fronto Bičiuliais, kaip atskira katalikų krypties grupe, Lietuvos laisvinimo kovoj einančia separatistiniais keliais. Šią problemą, mūsų pirmoj eilėj pasaulėžiūriškai sąlyguotuose politiniuose susigrupavimuose, paaštrina dar tas faktas, kad Lietuvių Frontui, nors pasiskelbus atstovaujant nepasaulėžiūrinę politiką, praktikoj teliko galimybė savo narius verbuoti tik iš krikščionims demokratams pritariančios lietuvių katalikiškos visuomenės eilių. Dalyvaujant abiejų grupių nariams bendrinėse katalikiškosios akcijos organizacijose, suprantama, tos tarpgrupinės varžybos dėl įtakos perkeliamos ir į šias organizacijas, išstatant į pavojų pačią katalikiškosios akcijos idėją.

Įžvelgiant tokią dalykų būklę, per eilę metų buvo dedamos pastangos iš mūsų vadų pusės, pašalinti šitą lietuvių katalikų politinį pasiskirstymą arba bent išsiaiškinti šios rivalizacijos priežastis, bet visos tos pastangos ligšiol nėra da-

vusios jokių rezultatų. Jei kartais Frontas sutikdavo tartis dėl santykių išlyginimo, tai apsiribodavo tik labai paviršutiniškais ir nesvarbiais klausimais, nesileidžiant į svarbesnių ir esminių klausimų svarstymą.

Paskutinis sutaikymo bandymas buvo išėjęs 1958 m. vasarą iš Vokietijos At-kų suvažiavimo atitinkamos rezoliucijos, siūlančios abiem grupėms aiškintis ideologinius skirtumus, kurią šį kartą suvažiavimui buvo patiekęs pats A. Maceina. LKDS Centro K-tas tuoj davė savo sutikimą, pradėti pasitarimus su Lietuvių Fronto atstovais, bet iš anos pusės nebuvo susilaukta jokios reakcijos ir tik aplinkiniais keliais patirta, kad Frontas tą pasiūlymą atmetęs. Buvo bandoma atskirose vietovėse, įskaitant Čikagą, vesti bendrus pokalbius santykių išlyginimo klausimais, dalyvaujant abiejų grupių žmonėms, bet iš jų taip pat kolkas nesusilaukta nieko pozityvaus.

Tokiomis apystovomis Centro K-tas rado reikalą painformuoti 1959 m. rugsėjo mėn. 29 d. biuleteny S-gos narius ir bendraminčius apie Centro K-to nusistatymą dėl santykių su Lietuvių Frontu, kuris ligi šios dienos nepasikeitęs. Blėstant viltims kada nors susitarti su frontininkais, mums nieko kito nebelieka, kaip tik stiprinti lietuvišką krikščioniškosios demokratijos judėjimą, glaudžiau susiburiant į mūsų S-gą ir aktyvinant jos veikimą, nes mes tremty nesirengiam dezertiruoti iš suvienytomis pastangomis dirbamo Lietuvos laisvinimo darbo, o ateities Lietuvos gyvenime mums dar gali tekti atsistoti prieš labai didelius uždavinius. Šitas veiklos pagyvinimas ir geras susiorganizavimas mums ypač svarbus dėl to, kad Frontas savo veikloj praktikuoja beatodairišką organizacinę drausmę ir vado principą, vartojant slaptai pogrindžio veiklai tipiškus metodus ir linkęs žiūrėti į demokratiškai besitvarkančią ir savo veikla neperdaug pasižyminčią mūsų S-gą kaip į mirštantį organizmą.

5. ORGANIZACINIAI REIKALAI

Kalbant apie organizacinius reikalus, pirmoj eilėj susiduriama su finansais, nevien dėl to, kad be būtiniausių lėšų, bent šiandieną mūsų sąlygose, neįmanoma jokia veikla, bet

ir todėl, kad tų finansų sukėlimas, kuris susideda beveik vien tik iš narių įnašų, yra tikras pačios organizacinės veiklos mastas. Šia prasme malonu konstatuoti, kad tų narių mokesčių išrinkimas pastaraisiais dvejais metais yra žymiai pagerėjęs, lyginant jį su ankstybesniais 1956 - 1957 metais. Nežiūrint tos padidėjusios Centro K - tui įmokėtos nario mokesčio sumos, pilnai su Centro K - tu yra atsiskaitęs už 1959 metus tik vienas Clevelando skyrius. Reikia pastebėti, kad šis pajamų padidėjimas buvo pasiektas be ypatingų raginimų iš Centro K - to pusės. Šis faktas rodo atgyjantį S - gos narių organizacinį susipratimą ir padidėjusią skyrių valdybų veiklą.

Be kiek pagerėjusių finansų, Centro K-tas nedaug ką turi pranešti iš savo laimėjimų organizaciniuos reikaluos, išskyrus formalų Detroito skyriaus suorganizavimą P. Polteraičio pastangomis 1959 m. pabaigoj, nors mūsų bendraminčiai Detroite buvo visą laiką gana aktyvūs, tik formaliai neapsijungę į S - gos skyrių.

Buvo dedamos pastangos suorganizuoti ir Los Angeles skyrių, bet ligšiol trūksta žinių, kad šioj kolonijoj S - gos skyrius būtų susiorganizavęs.

Be savo eilinių posėdžių, dalis Centro K - to narių dalyvavo 1959 m. rudenį Algio Kasulaičio iniciatyva ir Clevelando skyriaus valdybos pastangomis suruoštuose S - gos egzekutyvo ir skyrių atstovų pasitarinmuose, kuriuose keltas ir svarstytas problemas S-gos narių informacijai gana plačiai patiekė „Tėvynės Sargas".

Centro K - tas buvo nuomonės, kad mums tremty reikėtų iš naujo paruošti ir priimti LKDS programos ideologinę dalį. Šį darbą ruošti Centro K - tas buvo pavedęs savo nariui A. Gražiūnui, kuris Centro K - tui yra patiekęs tos ideologinės dalies projekto metmenis, suskirstytus į 14-ką skyrių ir apimančius arti 100 straipsnių. Sekantis žingsnis būtų iš tų metmenų surašyti pačios programos dalies projektą. Šiam reikalui turėtų būti sudaryta atskira komisija, kurią gali išrinkti pati konferencija arba jos suformavimą pavesti Centro K - tui.

Baigdamas šį pranešimą, noriu dar kartą užakcentuoti politinio darbo reikšmę mūsų išeivijoj. Jei tremty randa sa-

vo pateisinimą ir savo veiklai bazę įvairios buvusių Lietuvos valdininkų draugijos, buvusių profesionalų sąjungos,, buvusios laisvos Lietuvos studentų organizacijos, tai kaipgi tos bazės gali pritrūkti Lietuvos politinei partijai, gavusiai Lietuvos Steigiamajame Seime, kurio 40 metų sukaktį šiemet minime, pilną tautos mandatą, nešti visą atsakomybę už Lietuvos valstybės atkūrimą, kuriam darbe ji mūsų tautos tikrai neapvylė. O jei mes pripažįstame šią mūsų S - gos egzistencijos būtinybę, tai kaip mes galime gerai jaustis, neatlikę net minimalių S - gos nario pareigų.

Nuo pat pirmųjų mūsų tremties dienų mes nesame buvę koks nors abejotinų nuopelnų atsiminimais begyvenąs frontas arba kokia nors fašistinių laikų liekana, bet esame aktyvus gyvosios krikščioniškosios demokratijos judėjimo narys, lygiomis teisėmis dalyvaująs to judėjimo tarptautiniuos apsijungimuos. Šis judėjimas netik nulėmė pokarinį Europos kontinento likimą, bet jis sparčiais žingsniais žengia pirmyn Pietų Amerikos kraštuos ir negali būti jokios abejonės, kad ir išlaisvintoj Lietuvoj krikščioniškajai demokratijai bus lemta tęsti tą garbingą valstybinės kūrybos darbą dėl mūsų tautos šviesesnės ateities.

Mielas Brolau, įveik savo nerangumą: gavęs šį T. S. numerį nedelsk ir atsiskaityk. Atsiųsk skolą už senus T.S. numerius, jei to dar nepadarei, ba paskui užmirši. Pridėk nors ir mažą auką, jei gali. Tik nuo Tavęs priklauso T. S. tolimesnis leidimas. Suprask savo pareigą. Be reguliaraus atsiskaitymo ir žurnalo leidimas negali būti reguliarus. Atsiskaitymo uždelsimas uždelsia naujo numerio išleidimą. Nelauk atskirų raginimų. Jie padidina tik išlaidas. Susipraskim.

Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos veikla tarptautinėse organizacijose

(Iš P. Vainausko pranešimo LKDS konferencijoje Toronte, 1960 m. geg. 28 d.)

Politinės partijos, sudarydamos tarptautinius junginius, turi tikslą apjungti panašių arba gimininguų tikslų siekiančias politines organizacijas bendrai akcijai savai ideologijai, teisinei būklei ir socialinei programai vykdyti.

Jei tokios tarptautinės organizacijos turi reikšmės nepriklausomų valstybių gyvenime, tai juo labiau jų reikšmė padidėja tų tautų partijoms, kurių kraštų normalus valstybinio gyvenimo funkcijonavimas yra okupanto sutrukdytas ir kai tauta kovoja už nepriklausomybės atstatymą. Šioje kovoje reikalinga turėti kaip galima daugiau sąjungininkų, kaip galima artimesnių sąjungininkų, kurie suprastų partijos ir tautos užsimojimus ir darbus toje kovoje.

Lietuvių Krikščionių Demokratų partijos narių daliai atsiradus tremties emigracijoje, tas reikalas buvo suprastas ir reikiamai įvertintas. Imtasi rūpintis įstojimu į Europos Krikščionių Demokratų Internacionalą — Nouvelles Equipes Internationales — sutrumpintai NEI. Nugalėjus visas pasitaikiusias kliūtis, 1948 metais Lietuvių Krikščionių Demokratų partija buvo priimta pilnateisiu nariu. Taigi nuo 1948 metų Lietuvių Krikščionių Demokratų partija, vėliau tremtyje pasivadinusi sąjunga, priklauso NEI ir toje organizacijoje aktyviai reiškiasi.

Pradžioje NEI buvome atstovaujami Centro Komiteto deleguojamų mūsų sąjungos žmonių. Mūsiškių paryžiečių pageidavimu, nuo 1953 m. liepos 25 d., susitarus su Lietuvos Ūkininkų Sąjungos ir Lietuvos Darbo Federacijos centrais, sudaryta NEI Lietuvių Tautinė Ekipa.

NEI centro veikla daugiausia reiškiasi Paryžiuje ir Briuselyje, todėl praktiškai mūsų paryžiškajai ekipos daliai — Vykdomajam Komitetui — tenka didžioji darbo dalis. Mūsų ekipos pirmininkas E. Turauskas dalyvauja NEI direktorių komiteto posėdžiuose pilnateisiu nariu. Veikia įvairios komisijos, kuriose dalyvauja ekipos pirmininkas arba kiti ekipos nariai.

Balandžio 22 d. Paryžiuje posėdžiavo NEI Vykdomasis Komitetas ir išsirinko naują vadovybę — veikiantį biurą. Dabar jį sudaro šie asmenys:

Theo Lefevre, pirmininkas, Valstybės Ministeris ir Belgijos Krikščionių Socialų partijos pirmininkas;

Jean Seitlinger, Prancūzijos parlamento narys ir MRP parlamento grupės vicepirmininkas, — generalinis sekretorius;

Meyers (Vokietija); Dal Falko (Italija); Margue (Luksemburgas); Berghuis (Olandija); Rosenberg (Šveicarija) — vicepirmininkai.

VIDURIO EUROPOS KRIKŠČIONIŲ DEMOKRATŲ UNIJA

1950 m. liepos mėnesį New Yorke susiorganizavo Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unija. Mudviem su Prof. K. Pakštu teko būti tos organizacijos steigėjų skaičiuje ir joje atstovauti tremties — emigracijos Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungai. Uniją sudaro čekų, latvių, slovėnų ir vengrų krikščionių demokratų partijos.

Unijos Taryba sudaryta iš 36-šių narių, iš kiekvienos tautinės partijos po šešis atstovus ir 12-kos narių egzekutyvinis komitetas, po 2 atstovus iš kiekvienos Uniją sudarančios tautinės grupės. Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungai egzekutyviniame komitete atstovauja Dr. K. Šidlauskas ir P. Vainauskas.

Šiuo metu egzekutyvinio komiteto pirmininku yra Prof. A. Prochazka (čekas) ir gen. sekretorius K. Sieniewicz (lenkas).

Unija turi du biurus — New Yorke ir Paryžiuje. Paryžiaus biurui vadovauja ir ten šiuo metu gyvena gen. sekr. K. Sieniewicz, New Yorko L. Push (slovėnas) gen. sekr. pavaduotojo titulu.

Prie Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos veikia Jaunimo Sekcija, kurios biuras yra Paryžiuje, vadovaujamas gen. sekr. Gerbhardt (lenkas). Jauniesiems lietuviams krikščionims demokratams ten atstovauja A. Venskus — pirmininkas, Birutė Venskuvienė, Leonas Pabedinskas, pasitalkindami vienminčių lietuvių studentų iš Vokietijos, Prancūzijos ir Anglijos universitetų (liepos 2 d. A.

Venskus išrinktasV. E. K. D. U. Jaunimo sekcijos pirmininku. *Red.*). Jaunieji lietuviai krikščionys demokratai taip pat priklauso tarptautinei jaunųjų krikščionių demokratų sąjungai.

SPAUDA

Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unija leidžia tokius žurnalus ir biuletenius:

1. Mėnesinį "Christian Democratic Review" — anglų kalba,

2. du kart per mėnesį"Information Service INTERCONTINENTAL" — anglų kalba. Šiame biuletenyje yra atskiri skyriai NEI sudarančių laisvųjų Europos kraštų krikščionių demokratų veiklai, Pietų Amerikos valstybių krikščionių demokratų ir Vidurio Europos krikščionių demokratų veiklai skirti.

3. "Informacion Democratica Cristiana" — mėnesinis ispanų kalba, skirtas Pietų Amerikos kraštams.

4. "Nouvel Horizon ' mėnesinis prancūzų kalba Jaunimo Sekcijos leidžiamas.

Be to, išleista leidinių apie Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Uniją sudarančias partijas ir Unijos veiklą.

Toks, trumpai suglaudus, yra vaizdas krikščionių demokratų organizacijų, su kuriomis Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjunga turi ryšius ir tų organizacijų veikloje reiškiasi.

Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos narių vyriausiu uždaviniu egzilyje yra gerai organizuota, ryžtinga Lietuvos laisvinimo kova. Toje kovoje vieni kažin ar galėtume efektyviau reikštis. Dalyvavimas tarptautinėje organizacijoje atidaro platesnį veiklos lauką, kuriame ir svetimieji įsijungia kovai už mūsų tautos, mūsų valstybės reikalą.

Dalyvavimas tarptautiniuose kongresuose, konferencijose, suvažiavimuose ir atskirų komisijų posėdžiuose duoda progos mūsų reikalą kelti ir dažnai būti iniciatoriais atitinkamų rezoliucijų Lietuvos ir kitų pavergtųjų tautų išlaisvinimo klausimu. Tokių rezoliucijų yra priimta ir jos pasiųstos Vakarų pasaulio ir pavergtųjų tautų likimo klausimų sprendėjams.

Tarptautinių kongresų ir konferencijų yra buvę daug, jų čia visų nevardinsiu, priminsiu tik keletą.

1955 m. Santiago de Čile įvyko pirmasis tarptautinis

Pietų Amerikos valstybių krikščionių demokratų kongresas. Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos delegacijos sąstate Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungai atstovavo Prof. Julius Kakarieka ir Kun. P. Ragažinskas.

1956 m. Paryžiuje tarptautiniame krikščionių demokratų kongrese dalyvavo Prof. K. Pakštas, Ed. Turauskas, A. Venskus ir tuo metu Europoje lankęsis Dr. Vl. Viliamas.

1956 m. Sao Paulo, Brazilijoje, antrame Pietų Amerikos tarptautiniame krikščionių demokratų kongrese V. E. K. D. U.delegacijos sąstate dalyvavo Kazimieras Čibiras ir Dr. A. Trimakas.

1957 m. Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos kelionėje į Pietų Amerikos valstybes lietuviams toje delegacijoje atstovavo Dr. A. Trimakas. Jam pasisekė sudaryti sąlygas dalyvauti Pietų Amerikos valstybių prezidentų suvažiavime Panamoje.

1958 m. NEI organizuotame Tarpkontinentiniame Krikščionių Demokratų Kongrese Briuselyje dalyvavo Ed. Turauskas ir P. Vainauskas.

1959 m. Limoje, Peru, Pietų Amerikos tarptautiniame kongrese Lietuviams Krikščionims Demokratams atstovavo Kazimieras Čibiras iš Montevideo Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos delegacijos sąstate.

Mūsų ekipos NEI pirmininkas Ed. Turauskas dviem atvejais lankėsi New Yorke Pavergtųjų Europos Tautų Seimo sesijų posėdžiuose Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos delegacijos iš Europos sudėtyje.

Jaunieji krikščionys demokratai taip pat turėjo visą eilę tarptautinių kongresų, konferencijų, studijų ir diskusijų savaičių. Kadangi jaunųjų krikščionių demokratų V. E. K. D. U. jaunimo sekcijos veikla daugiausia reiškiasi Europoje, tai mūsų vienminčiams, gyvenantiems Paryžiuje, ir tenka lietuviams jauniesiems krikščionims demokratams atstovauti ir juos reprezentuoti. Šia proga reikia konstatuoti, kad paryžiečiai tą atsakomingą pareigą atlieka labai ryžtingai, su visu pareigos ir atsakomybės įsijautimu.

Štai, pavyzdžiui, pastaruoju metu Jaunųjų Krikščionių Demokratų veikėja Ponia Birutė Venskuvienė balandžio 26 - 30 dienomis Madride dalyvavo Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos Tarptautinio Biuro posėdžiuose.

Ponia Venskuvienė yra vienintelė egzilyje esančių katalikių moterų, kartu ir lietuvių katalikių moterų atstovė tame biure.

Gegužės 6 - 9 dienomis Eichholz (Vokietijoje) įvyko Jaunųjų Krikščionių Demokratų Unijos tautinių grupių vadovų suvažiavimas. Tai buvo tikra "viršūnių" konferencija veiklos linijai ir siekiams suderinti. Suvažiavime dalyvavo ir įdomų žodį suvažiavusiems tarė NEI Generalinis Sekretorius J. Seitlinger. Dalyvavo lietuvių tautinės grupės vadovas A. Venskus, ta pačia proga užmegzdamas artimesnius ryšius su Vokietijoje studijuojančiais lietuviais studentais ir papildydamas lietuvių grupės veikėjų eiles.

Birželio 12-15 dienomis Berlyne suvažiavo Jaunųjų Krikščionių Demokratų Kultūrinė Komisija. Nuvyko tos komisijos nuolatinis narys A. Venskus.

Birželio 25 - 27 dienomis Mont St. Michel (Prancūzijoje) įvyko Jaunųjų Krikščionių Demokratų Unijos organizuojamas pirmasis krikščionių demokratų žurnalistų suvažiavimas. Nuvyko Ponia Birutė Venskuvienė — nuolatinė lietuvių grupės ryšininkė su Jaunųjų Krikščionių Demokratų Unijos Spaudos ir Propagandos Komisija.

Liepos 8 - 10 dienomis Romoje įvyko Jaunųjų Krikščionių Demokratų Unijos Vidurio ir Rytų Europos Komisijos posėdžiai. Dalyvavo Leonas Pabedinskas — nuolatinis jaunųjų lietuvių krikščionių demokratų atstovas šioje komisijoje.

Šių metų vasaros pabaigoje buvo numatytas Venecueloje sušaukti pirmasis jaunųjų krikščionių demokratų kongresas, tačiau, dėl pasitaikančių technikinių sunkumų, abejojama, ar jis galės įvykti šiais metais.

Iš keletos čia nurodytų pavyzdžių matome, kad jaunųjų ir senųjų lietuvių krikščionių demokratų veikla tarptautinėse organizacijose yra gana gyva ir reikšminga. Ji reikšminga daugeliu požiūrių: visų pirma sudaroma galimybė kelti Lietuvos bylą tarptautiniu mastu. Antra, turint progos dalyvauti kongresuose ir suvažiavimuose, kurie dažnai įvairiuose kraštuose ir net įvairiuose kontinentuose organizuojami, sudaroma galimybė susitikti su kitur gyvenančiais savais žmonėmis — lietuviais ir Lietuvos laisvinimo veiklą bei daromus žygius labiau koordinuoti.

Krikščioniškoji demokratija šiuo metu yra svarbiausioji ir reikšmingiausioji politinė ideologija, ryžtingai pastojanti kelią Kremliaus vadovaujamam tarptautiniam komunizmui plisti ir neatlaidžiai kovojanti už pavergtųjų Vidurio ir Rytų Europos tautų išlaisvinimą. Suprasdama tą epochinę misiją, krikščioniškoji demokratija pastebimu tempu žengia į apsijungimą pasauliniu mastu. Tarptautiniuose ir tarpkontinentiniuose kongresuose be Europos, Pietų Amerikos ir Vidurio Europos pavergtųjų tautų atstovų, jau matome spalvotuosius Azijos ir Afrikos atstovus, kurie entuziastingai jungiasi į bendrą Krikščionių Demokratų organizaciją. Jau gyvai diskutuojamas tarpkontinentinio biuro ir krikščionių demokratų tarptautinio instituto steigimo reikalas.

Ypatingai pabrėžtinas Pietų Amerikos valstybių krikščionių demokratų partijų organizavimasis ir jų pasigėrėtinas veržlumas. Nors tas sąjūdis ten jaunas, tačiau jau yra pasiekęs gerų rezultatų tiek narių skaičiaus augimu, tiek įtakos atžvilgiu. Daugelio valstybių vyriausybėse ir parlamentuose yra įtakingų krikščionių demokratų narių. Žinomas Pietų Amerikos krikščionių demokratų veikėjas Dr. Raphaeli Caldera yra Venecuelos parlamento pirmininkas.

Organizaciniam entuziazmui ir veržlumui pavaizduoti suminėsiu keletą pavyzdžių.

1959 m. spalių 23 - 27 dienomis įvykusiame tarptautiniame Pietų Amerikos krikščionių demokratų kongrese Limoje, Peru, dalyvavo 245 Pietų Amerikos valstybių krikščionių demokratų atstovai, o į pirmąjį Pietų Amerikos valstybių jaunųjų krikščionių demokratų ten pat vykusį kongresą suvažiavo dar apie 200 atstovų.

Santiago de Čile įvykusiuose Čilės studentų Federacijos rinkimuose 1959/1960 akademiniams metams, jaunieji krikščionys demokratai pasiekė pasigėrėtiną laimėjimą. Rinkimų rezultatai:

Krikščionys demokratai	47
Liberalai - konservatoriai	19
Komunistai	15
Radikalai	14
Socialistai	6
Stud. Katalikų Sąjunga	4
	105

Pažymėtina, kad tas palyginti jaunas judėjimas veržiasi į gyvenimą planingai, stengdamasi ne tik narių skaičių didinti ir savo įtaką plėsti, bet taip pat organizuodamas krikščioniškosios demokratijos ideologinėmis bei politinėmis temomis literatūros spausdinimą nariams sąmoninti ir šviesti. Argentinoje yra leidykla, kuri šiame reikale yra jau didelius darbus nudirbusi. Tos leidyklos atskiromis knygelėmis ispanų kalba bus išleistos Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Uniją sudarančiųjų partijų istorijos. Bus ten atspausdinta ir Lietuvių Krikščionių Demokratų partijos istorija. Finansinis pagrindas vertimas į ispanų kalbą ir kitoms išlaidoms yra sudarytas, laukiama tik informacijų istorijos apimties ir kitais techniškais klausimais.

Pietų Amerikos krikščionių demokratų judėjimo organizatorai atidžiai stebi Europos krikščionių demokratų partijų organizaciją ir jų veiklą, perimdami, kas jų reikalui tinka.

Ilgiau stabtelėjau ties Pietų Amerikos krikščionių demokratų veikla, nes toji jų veikla šviečia tyru idealizmu ir nepalaužiamu ryžtu kovoti su komunizmu, kuris įvairiais būdais stengiasi veržtis į jų tėvynes ir ten įdiegti komunizmo vergijos bacilų. Tai kylanti jėga kovoje su komunizmu. Ji bus naudinga ir mūsų tautos kovos reikale.

Grįžtant prie Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos, reikia pasakyti, kad jos globėjo — Laisvosios Europos Komiteto — teikiamos finansinės paramos dėka galima buvo atlikti ir ateityje bus atliekami tie svarbūs tarptautinio bendradarbiavimo uždaviniai. Be tokios paramos nebūtų buvę galima išvystyti tokio masto veiklos.

Kaip tautinėse egzilų organizacijose, taip ir tarptautinėse pasitaiko nesklandumų. Tų nesklandumų priežastys būna įvairios. Mums ypatingai tenka susidurti su lenkais. Jie, siekdami Lenkijos išsilaisvinimo taikaus sambūvio keliu su tolimesnėmis Rapackio plano Vidurio ir Rytų Europoje pritaikymo perspektyvomis, norėtų, kad tokia politikos linija būtų priimta ir vykdoma Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos. Netenka kalbėti, kad tokia politika mums ir kitiems pavergtiesiems kraštams nepriimtina. Tuo klausimu tenka budėti ir žodžiu bei raštu reikšti mūsų nusistatymą Unijos egzekutyviniame Komitete.

Ryškieji veidai

PRELATAS JONAS AMBOTAS

Prelatas Jonas Ambotas gimė sausio 22 d. 1869 m. Vosyliškėje, Kėdainių apskrity, Lietuvoje. Taigi, gerb. monsinjoras eina jau 92 metus. Nežiūrint to jis yra jaunas siela, kasdien laiko šv. Mišias, daug skaito ir gražiai darbuojasi Bažnyčios ir Lietuvos labui. Remia lituanistinius mokslus, yra skaitytojas, o taip pat ir daugelio kitų laikraščių - žurnalų rėmėjas.

Amerikon atvyko Ambotas 21 m. jaunuolis ir padirbėjęs fabrikuose darbininku įstojo colegijon ir kunigų seminarijon, kurias baigęs Hartfordo vyskupo 1901 m. įšventinamas kunigu. Tais pat metais paskirtas vikaru Norvich, Conn., o 1904 m. tampa jau ir klebonu ten pat. Lietuvių skaičiui didėjant Hartford, Conn., paskiriamas 1912 m. klebonu į šv. Trejybės parapiją, kur ir iki šiol tebeklebonauja. Šiemet sueėjo jau 48 metai, kai jis čia klebonas. Per tą laiką tūkstančiai gimė ir mirė jo parapijonų, praėjo daugiau kaip 20 vikarų per jo parapiją. Nors visi vikarai čia gimę, bet dėka prel. Amboto lietuviškos dvasios ir labai didelio takto, visi jie tapo dar gilesni lietuviai, nors beveik niekas iš jų nematę Lietuvos. Daugelis jo buvusių vikarų (kun. J. Bakšys, Rochester, N. Y., kun. E. Gradeckas, Waterbury, Conn., kun. B. Gauronskas, New Britain, Conn. ir t. t.) buvo ar yra paskirti klebonais lietuvių parapijose.

Jis yra nenuorama veikėjas, kuris ne tik pastatė lietuviams puikią bažnyčią Hartforde, bet taip pat nupirkdino parapijos mokyklą, kuri vėliau išvirto net į pilną aukštesniąją mokyklą su apie 300 mokinių ir kuri tėra vienintelė katalikiška aukštesnioji mokykla visoje Hartfordo vyskupijoje.

Kad turėtų nuolatinį ryšį su Tėvyne, prelatas keletą kartų važinėjo į Lietuvą ir grįžęs plačiai šildydavo patirtais įspūdžiais savo parapijiečius. Už nuopelnus Lietuvai prel. yra apdovanotas Lietuvos Respublikos prezidento vasario 28 d., 1935 metais Gedimino Ordinu.

Prelatas Jonas Ambotas

PASKUTINIS PROF. K. PAKŠTO ŽODIS

LIETUVIAMS KRIKŠČIONIMS DEMOKRATAMS

Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos Konferencijai, per p. V. Užupį, Toronto, Kanadoje

Brangūs Didžios Idėjos Draugai:

Apgailestauju, kad akademinių metų baigimo pareigos šiuo metu neleidžia man įsijungti jaukion Konferencijos šeimon. Tai siunčiu nors keletą sveikinimo žodžių ženklan savo vieningumo su Jumis visais, susirūpinusiais Lietuvos ir Europos likimu.

Be savo plačios ir šakotos veiklos parapijoje ir Conn. valstybėje prelatas yra didelis rėmėjas įvairių lietuviškų vienuolynų, ypačiai Nekalto Prasidėjimo ir Pranciškiečių ir kt. Tūkstančius dolerių yra paaukojęs ir dar vis nežinia, kada išseks jo taip brangi ir duosni širdis.

Prelatas taip pat turi aukštų pareigų Hartfordo vyskupijoje.

Rytinių valstybių pakraščiuose prel. Ambotas, pirmasis ir gal vienintelis klebonas, rado reikalo pakviesti savą lietuvį vyskupą, J. E. vysk. Brizgį, teikti sutvirtinimo Sakramentą lietuviškoje parapijoje.

Visada remia ir rems visokius didesnius lietuvių parengimus, didelius užsimojimus. Jis toli matantis ir toli siekiantis. Prelatas yra malonus visiems, su kuriais jis susitinka.

Šiame kontinente mūs organizuotų vienminčių visai nedaug. Bet mūsų sąjūdis apima beveik visą laisvąją Europos dalį ir iš jos truputį persimeta į kitus žemynus. Tai universališkiausias viso laisvojo pasaulio politinis ir kultūrinis sąjūdis. Taip, jis kartu ir kultūrinis sąjūdis, nes jis skelbia jaukaus ir laisvo krikščioniškojo humanizmo idealus, gina tą kultūrą, kuri iš neperdidelio Eurazijos pusiasalio sukūrė visam pasauliui spinduliuojantį kontinentą, universalinės kultūros lopšį, žmoniškosios pažangos pavyzdį.

Lietuvos drama yra dalis didžios europinės dramos. Lietuvoje laisvės žiburiai sužibės kartu su Vidurinės Europos išsilaisvinimu. Laisvės ir socialinio teisingumo srityse teks mums dirbti kartu su visais Europos bedaliais, nuskriaustaisiais ir paniekintais. Kurstykime humaniškojo solidarumo židinius visur, kur tik likimas leis mums veikti: tarp savųjų lietuvių, tarp kaimynų europiečių ir ieškokime draugų laisvės kovoms visame pasauly.

Būdamas izoliacijoje, vis protarpiais prisimenu idealistinio krikščionių demokratų jaunimo gausius darbus Lietuvos kultūrai ir žygius jos laisvei atgauti ir išlaikyti. Naujų nelaimių tragiškos dulkės apsemia mūsų idealistų žygius ir darbus, bet tas dulkes nupūtus vis dar šviečia ir švies tokie epochiniai darbai, kaip Žemės Reforma, gausus tinklas visokiausio tipo mokyklų, išbujojusi laisva spauda, savaimingas jaunimo kūrybingumas, mūsų visos kultūros pasinešimas į ateniškas aukštybes. Ir tie nesenos praeities laimėjimai, pasiekti visos tautos darbu ir įtempta mintimi, taipgi atspindi kaip bendrą Krikščionybės genijų, taip ir mūsų negausios tautos nepermaldaujamą veržimąsi į socialinį teisingumą, į plačią laisvę, į kultūros spindinčias viršūnes.

Kontempliuodamas praeitį, linkiu Jums visiems suvažiavusiems vaisingo darbo, darnumo idėjose ir gražių širdžių jaukios draugystės.

Labai nuoširdžiai Jūsų senas prietelius

KAZYS PAKŠTAS

AUKŠČIAUSIAS PASIŠAUKĖ

PROF. DR. KAZYS PAKŠTAS. Labai skaudžiai išgyvenam Prof. Kazio Pakšto mirtį. Šviesi kultūros, mokslo, politikos ir visuomeninio gyvenimo žvaigždė. Lietuvių tauta neteko didelio geografo ir aukštų idealų šauklio. Kito panašaus ir jam lygaus dabar neturim.

Kazys Pakštas gimė prie Užpalių 1893 metais. 1914 metais atvyko į Ameriką. Fordhamo Universitete baigė sociologijos fakultetą. 1923 metais baigė Fribourgo gamtos mokslų fakultetą ir gavo gamtos mokslų daktaro laipsnį. 1925 metais grįžo į Lietuvą. V.D.Universiteto Teologijos Filosofijos fakultete buvo geografijos katedros vedėjas. Nuo 1931 metų vadovavo geografijos katedrai Matematikos Gamtos fakultete. 1939 metais, Kalifornijos Universiteto kviečiamas, išvyko į Ameriką. Ligi savo mirties Profesorius Pakštas profesoriavo įvairiuose Amerikos universitetuose.

Profesorius Pakštas iš pat ankstyvosios jaunystės buvo veiklus visuomenininkas, naujų idėjų ir originalių sumanymų, skiriamų lietuvių tautos greitesniam kultūriniam iškilimui ir tautiniam išlikimui emigracijoje, iškalbus ir energingas skleidėjas. Ilgametis Ateitininkų Federacjos Vadas. Daugelio kultūrinių draugijų pirmininkas. Daug parašęs mokslo darbų. 1925 metais jis buvo išrinktas Lietuvių Krikščionių Demokratų Partijos Kauno Skyriaus pirmininku. 1926 - 1930 metais jis buvo L. K. D. Partijos Centro Komiteto narys. 1950 - 1958 metais jis buvo Centro Europos Krikščionių Demokratų Unijos vicepirmininkas. 1950 - 1957 metais K. Pakštas buvo L. K. D. Sąjungos Centro Komiteto narys.

Visą laiką jis mums kėlė antrosios tėvynės reikalingumą. Neišsipildė Profesoriaus Pakšto viltys pamatyti laisvą Tėvynę. Dieve priimk jį į amžiną savo Prieglobstį ir priartink mūsų Tėvynės Prisikėlimo dienas, kurių taip troško Profesorius Kazys Pakštas.

JUOZAPAS SKVIRECKAS, Pirmasis R. K. Bažnytinės Provincijos Metropolitas, Kauno arkivyskupas, Šventojo Tėvo Sosto Asistentas, Romos Grafas, ilgametis Vytauto Didžiojo Universiteto Kaune Profesorius, Gedimino Ordino Vytis mirė 1959 metais gruodžio mėn. 3 dieną Zams, Austrijoje, Tirolyje.

Arkivyskupas metropolitas J. Skvireckas buvo gimęs 1873 metais Krinčino parapijoje. Tremtyje išbuvo 15 metų. Parašė kelis ganytojiškus laiškus, iš kurių dvelkia paguoda pavergtai Tėvynei ir išsisklaidžiusiems lietuviams po platųjį pasaulį. Ark. J. Skvireckas šalia eilinių administracinių ir pedagoginių darbų labiausiai buvo pasireiškęs kaip kabinetinio plunksnos darbo žmogus. Svarbiausias to darbo vaisius yra Šventojo Rašto vertimas į lietuvių kalbą. Šio vertimo antrą pataisytą laidą paruošė būdamas tremtyje, ir buvo atspausdinta Vakaruose. Tai yra didžiausias arkivyskupui J. Skvireckui paminklas. Jis kaip pirmasis viso Švento Rašto vertėjas yra teisingai vadinamas lietuviškuoju Jeronimu, o kartu atsistoja šalia ankstesnių šio darbo iniciatorių vysk. Giedraičio, vysk. A. Baranausko.

VYSKUPAS VINCENTAS PADOLSKIS mirė 1960 metais gegužės mėn. 6 dieną Romoje. Buvo gimęs 1904 metais balandžio mėn. 21 dieną Virbalyje. Studijavo Romos Gregorianumo ir Šveicarijos Fribourgo universitetuose, specializavosi Romos Šv. Rašto institute. Dėstė Šv. Raštą Vilkaviškio kunigų seminarijoje, o nuo 1938 metų ir Vytauto Didžiojo universiteto teol. filosofijos fak. ir buvo paskirtas N. Testamento katedros vedėju docentu.

1940 m.konsekruotas Vilkaviškio diecezijos vyskupu - auxiliaru. Iš Lietuvos pasitraukęs gyveno Regensburge ir 1951 m. persikėlė į Romą, kur buvo Liet. Šv. Kazimiero kolegijos prezidentas. Vadovavo liet. kat. mokslo akademijos atkūrimui tremtyje ir buvo jos pirmininku. Buvo didis krikščioniškos demokratijos puoselėtojas. Yra rašęs nemažai mokslinių straipsnių Tiesos Kelyje, Sotere, Židinyje ir kit.

ĮVYKIAI IR MINTYS

L. K. D. S. KONFERENCIJA

1960 metų gegužės mėnesio 28-29 dienomis L.K.D.S. Konferencija susirinko Toronte. Įžanginį žodį tarė L.K.D.S. Toronto Skyriaus Pirm. Viktoras Užupis. Konferenciją atidarė Sąjungos Pirmininkas Dr. K. Šidlauskas. Invokaciją sukalbėjo Tėvas Placidas. Konferencijos Prezidiumą sudarė P. Razgaitis, S. Lušys ir B. Žukauskas. Sekretoriatą — P. Gruodis, J. Gravrogkas ir P. Pemkutė. Po to ėjo komisijų sudarymas: Mandatų — P. Petrauskas, Spetyla ir P. Kliorys; Spaudos —S. Alšėnas, I. Matusevičiūtė ir A. Viliušis; Rezoliucijų — P. Maldeikis ir P. Balčiūnas.

Konferencijoje dalyvavo maždaug 100 asmenų. Gauta daug sveikinimų žodžiu ir raštu. Raštu svei-

---

ANTANAS PAULIUKONIS. Antanas Pauliukonis, kaip visuomet, buvo malonus, prieteliškas, nesiskundė bloga savijauta, tą vakarą, rugsėjo mėnesio 19 d., ištiktas širdies priepuolio, buvo rastas gatvėje be sąmonės ir pakely į ligoninę mirė. Kitą dieną jo kūnas buvo išvežtas iš Los Angeles į Worcesterį, kur gyvena jo giminės.

Antanas gimė Jurgežerių kaime, netoli Suvalkų Kalvarijos. Tolimesnis kelias jį vedė per Marijampolę į Kauną. V. D. Universitete studijavo humanitarinius ir teisių mokslus. Žurnalisto kelią Antanas pradėjo Ryto redakcijoje. Parašė daug straipsnių ir korespondencijų.

Karo audra Antaną nubloškė į Vakarus. Sunkus buvo tremties kelias. Didelių sunkumų jam atnešė emigracija, to priežastis — pairusi sveikata. Daug sveikatos ir nervų jam suardė deportavimas atgal į Vokietiją.

Paskutiniu laiku dirbo Los Angeles „Lietuvių Dienų" administratorium. Vokietijoje Antanas ilgesnį laiką redagavo „Eltos" biuletenį.

Politinio darbo centre jam buvo krikščioniškosios demokratijos idealai.

Sunku mums apsiprasti su mintimi: Antano jau nėra tarp mūsų.

kino Prel. Albavičius, A. Venckus, Christian Democratic Union of Centrale Europe (Prof. Prochazka), Prof. Dr. K. Pakštas, Kolumbijos lietuviai krikščionys demokratai, Prof. S. Sužiedelis — Darbininko vardu, Bostono lietuviai krikščionys demokratai, V. Vaidotas — lietuvių valstiečių liaudininkų Klubo Toronte vardu, A. Masionis — L. R. K. redakcijos vardu, Prel. M. P. Juras, Jarek Vrazala — President de la Delegetion Tchecoslovaque a la Section des Jeunes de L'Union Chretienne Democrate d'Europe Centrale, E. Turauskas, Tėvas Krištanavičius S.J. — Lietuvių Tėvų Jezuitų Provincijolas Chicagoje, J. E. Vysk. V. Brizgys. Telegramomis sveikino Dr. A. Kučas, Dr. B. Kazlas, Dr. D. Jasaitis ir kt.

Dr. K. Šidlauskas pranešė apie Sąjungos veiklą (ž. tekstą), P. Vainauskas padarė platų pranešimą apie Sąjungos atstovavimą ir veiklą tarptautinėse politinėse organizacijose (ž. tekstą), J. Gravrogkas davė pranešimą apie Krikščioniškosios Demokratijos Studijų Klubų veiklą. Toliau pranešimus davė Sąjungos Skyrių atstovai: P. Kliorys (Cleveland), V. Užupis (Torontas), J. Bičiūnas (Chicaga), B. Žukauskas (Philadelphija), P. Paliulis (Waterbury), P. Gurevičius (Australija).

Vyko diskusijos dėl pranešimų. M. Krupavičius iškėlė veiklos stiprinimo reikalą. Tam reikalinga lėšų. Kiekvienas Sąjungos narys prie Sąjungos veikimo turi prisidėti aukomis. Politinės organizacijos tremtyje turi dirbti Lietuvos išlaisvinimui. Į politinį darbą turi įsijungti jaunimas. Jaunimas turi rengtis Lietuvos atstatymo darbams. Niekas be mūsų Lietuvos neišlaisvins ir nesuteiks Nepriklausomybę. Turim visi kaip vienas stoti į darbą ir paėmę į rankas Kryžių ir Vėliavą siekti Lietuvos išlaisvinimo. Nesėdėkim ant laurų. Remkim "Jaunimo Žygių" leidimą. Prelatas pasidžiaugė gera Clevelando Skyriaus veikla. Kitiems skyriams patarė suaktyvinti savo veiklą. Savo kalbą jis baigė šiais žodžiais: "Vyrai, pajudinkime save, po to pajudinsime žemę".

Po Prelato kalbos buvo vakarienės pertrauka.

Tolimesnėse diskusijose dalyvavo P. Petrauskas, J. Bičiūnas, P. Spetyla, B. Žukauskas, Lušys ir kt.

Prof. A. Ramūnaas pareiškė, kad Krikščionių Demokratų Unija Europoje ir kitur yra pats moderniausias sąjūdis, kuriame dalyvauja ne tik katalikai, bet ir protestantai. Lietuviškas jaunimas turi šį sąjūdį gerai pažinti ir į jį įsijungti.

Pasakyta ir dėl nario mokesčio. Nutarta: keliems šeimos nariams priklausant prie Sąjungos, nario mokestį moka tik vienas šeimos narys.

A. Repšys patarė daugiau dėmesio kreipti į savo vidaus veiklą, susitvarkyti organizaciniai ir finansiniai. Turim daug subrendusio jaunimo, kuris pilnai gali įsijungti į Sąjungos veiklą. Dėmesį į jaunimo reikalus atkreipė ir S. Alšėnas.

Kitą dieną savo pranešimą padarė VLIKo Pirm. Dr. A. Trimakas. (ž. tekste). Po pranešimo diskusijose dalyvavo A. Repšys, J. Bičiūnas, P. Vainauskas, M. Krupavičius, J. Matulionis, S. Alšėnas, P. Petrauskas, Iz. Matusevičiūtė, Prof. Ramūnas, P. Balčiūnas. Pasisakyta už VLIKo veiklos stiprinimą. ALTas turėtų skirti daugiau lėšų. Išstojusių iš VLIKo grupių grąžinimo reikalas dabar nėra aktualus.

Po diskusijų padaryta pertrauka pamaldoms, kurias laikė Tėvas Borevičius, pamokslą sakė Kanauninkas V. Zakarauskas. Po to M. Krupavičiaus paskaita. Paskaita daugiausia lietė Sąjungos veiklos gaires. Politika sulaiko blogio išsiplėtimą. Politika yra šventumo mokykla. Bažnyčia gali kištis į politiką. Kiekvienas tikintysis turi prisidėti prie politinio darbo. Parti-

ja yra bendruomenės kūno dalis. Politikai turi stovėti aukščiau asmeniškų reikalų. Partijos narys turi būti drausmingas. Partija nėra Bažnyčios angažuojama. Krikščionių Demokratų Partija nėra konfesinė: joje gali dalyvauti kiekvienas krikščionis. Turim tikrai pamilti savo idealus. Išeivijoj partijos uždavinys kovoti dėl Lietuvos išlaisvinimo. Lietuvos išlaisvinimas ir lietuviškos kultūros išlakymas yra pagrindinė mūsų veikla. Turim remti parapijas. Remkim spaudą, kultūrinę ir socialinę veiklą. "Nusivilkime senąjį rūbą ir išeikime iš konferencijos nauju lietuvišku rūbu."

Po paskaitos vyko ilgos diskusijos.

Sąjungos organų rinkimai. Į naują Centro Komitetą išrinkta: Dr. K. Šidlauskas, Kan. V. Zakarauskas, A. Žemaitis, S. Rauckinas, P. Vainauskas, P. Maldeikis, P. Povylaitis, Dr. V. Litas, A. Repšys, K. Pabedinskas, J. Paškus. Į Revizijos Komisiją išrinkta: S. Alšėnas, P. Kliorys, J. Staniškis. Į Garbės Teismą: S. Dzikas, A. Gražiūnas, S. Lūšys.

Konferencija vyko Prisikelimo Lietuvių Parapijos muzikos studijos salėje. Po konferencijos uždarymo Šv. Jono Krikštytojo Parapijos salėje buvo dalyvių ir svečių vaišės.

Liet. Krikščionių Demokratų Sąjungos Konferencijos REZOLIUCIJOS

Lietuvių Krikščionių Demokratų Sąjungos konferencija, įvykusi 1960 m. gegužės mėn. 28 ir 29 dienomis Toronte, Kanadoje, išklausiusi pranešimus Lietuvos laisvinimo, bendraisiais pasaulio politikos ir pačios Sąjungos veiklos klausimais, priėmė šiuos nutarimus:

I. Lietuvos laisvinimo reikalu —

1. Konferencija pritaria Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto iki šiol vestai Lietuvos laisvinimo linijai ir pabrėžia reikalą dar labiau suintensyvinti kovą dėl Lietuvos laisvės.

2. Atsižvelgdama į nepaprastą gyvenamojo momento svarbą mūsų tautos ateičiai ,konferencija kviečia visą lietuviškąją išeiviją vieningai remti VLIKo, ALTo ir diplomatų laisvinimo pastangas.

II. Sąjungos ryšiai su tarptautinėmis organizacijomis —

Konferencija didžiai vertina S-gos ryšius su tarptautinėmis krikščioniškosios demokratijos organizacijomis ir pageidauja, kad naujasis Centro Komitetas tuos ryšius palaikytų kiek galima glaudesnius ir juos stiprintų.

III. Sąjungos veiklos reikalu —

Konferencija dėkoja Sąjungos Centro Komitetui ir kitiems centriniams organams už sumanų vadovavimą Sąjungai ir sąžiningą darbą.

1. Sąjungos veiklos sritys:

Konferencija, išklausiusi prel. M. Krupavičiaus pranešimą apie Sąjungos veiklos sritis išeivijoje, nutarė į savo intensyvią veiklą įtraukti šias sritis:

a. politinę — pirmoje vietoje statant Lietuvos laisvinimo darbą,
b. tautinės kultūros — lietuvybės išlaikymo,
c. religinę sritį,
d. demokratybės ugdymo ir stiprinimo,
e. propagandos,
f. finansų telkimo ir
g. Sąjungos plėtimo ir veiklos gyvinimo.

Konferencija paveda naujai išrinktam Sąjungos Centro Komitetui kartu su skyrių vadovybėmis ir įgaliotiniais išdirbti visų čia paminėtų sričių veiklos konkrečią programą ir ją išsiuntinėti visiems Sąjungos skyriams ir įgaliotiniams.

2. Spaudos reikalu:

a. Konferencija paveda Centro Komitetui ir toliau leisti Tėvynės Sargą ir Jaunimo Žygius;

b. Tėvynės Sargo tikslas — auklėti sąmoningą krikščionį demokratą ir talpinti jame studijas ir apybraižas visais klausimais, kurie yra reikalingi ir naudingi kiekvienam lietuviui katalikui; jos gali būti teorinio ir praktinio pobūdžio ir prieinamos vidutinio išsilavinimo skaitytojui; be to, jis turėtų talpinti gyvenimo ir Sąjungos aktualesnių įvykių kroniką, turinčią reikšmės ne tik šiuo metu, bet ir ateičiai;

c. Redaktorių kviečia Centro Komitetas, prieš jį redaktorius ir atsako už savo darbą;

d. už spaudą, kaip ir už visus darbus C. Komitetas atsako prieš konferenciją;

e. Konferencija dėkoja Tėvynės Sargo ir Jaunimo Žygių redaktoriams už pasišventusį ir sumanų redagavimo darbą;

f. Skyrių įgaliotiniai pasirūpina, kad kiekvienas Sąjungos narys prenumeruotų Tėvynės Sargą ir Jaunimo Žygius;

g. Prie kiekvieno skyriaus ir įgaliotinio veikia spaudos platintojai, kurie ją platina visais jiems prieinamais keliais: prie bažnyčių, pobūviuose, susirinkimuose, nešiojant po namus ir t. t. Kiekvienas skyrius praneša C. Komitetui, kiek jis turi prenumeratorių ir kiek išplatina žurnalų;

h. Opiais ir aktualiais klausimais C. K-tas leidžia ir kitokios literatūros.

3. Finansų reikalu:

a. Skyriai ir įgaliotiniai surenka iš narių priklausomą narių mokestį ir metų pradžioj pasiunčia Centro Komitetui;

b. Leidžiama skyriams ir kitokiais keliais surinkti tokia sumą, kokią jie privalo įmokėti C. K-tui už turimą narių skaičių;

c. Kadangi Sąjunga vien tik gautais narių mokesčiais negali išplėsti net ir kuklios savo veiklos, skyriai ir įgaliotiniai ieško būdų kitais jiems prieinamais keliais padidinti savo pajamas, skirtinas C. Komitetui, pvz., piknikais ,pobūviais, apmokamomis vakarienėmis, koncertais, vaidinimais, aukų rinkimu ir kitais būdais, kuriuos surasti palieka patiems skyriams.

ATEITININKŲ KONGRESAS

Kongreso šūkis "Ištikimybė Kristui — Ištikimybė Lietuvai". Kongreso vieta šį kartą buvo Chicaga. Dalyvių gausybė — nepaprastai didelė. Suvažiavo iš kelių kontinentų. Jubiliejinis kongresas, atžymėjęs šio judėjimo pusšimčio metų kelią, nebuvo eilinis lietuvių suvažiavimas. Atidarymo posėdyje dalyvavo bent 1000 asmenų. Tai aukštuosius mokslus baigę asmenys, studentai ir moksleiviai. Artumas su Lietuvos kraštu ir gilus juo susirūpinimas reiškėsi per visą kongresą. Ramybė ir susimastymas ėmė viršų.

Prieš kongresą Jaunimo Centre įvyko susipažinimo vakaras. Vakaras buvo tikrai įspūdingas.

Kongreso rytą vyko Šv. Mišios — mirusių ateitininkų prisiminimas. Po atidarymo Federacijos Vadas Prof. S. Sužiedelis tarė prasmingą įžanginį žodį. Prof. kun. St. Yla davė įdomią praeito kelio apžvalgą. Popietiniame posėdyje su paskaitomis išėjo trys jauni daktarai: Dr. V. Vygandas, Dr. A. Liulevičius ir Dr. A. Sužiedėlis. Visi trys lietė pagrindines ateitininkijos problemas ir jas

giliai išdėstė. Visi juto, kad ateitininkija turi stiprų prieauglį. Šitas prieauglis gaivina ateitininkijos dvasią, parodo ateitininkijos idealų vertę ir grožį dabarties gyvenimo sutemose ir atidaro ateitininkų organizacijos langus ir duris į platų gyvenimą.

Vakarė vyko koncertas.

Sekmadienį buvo atskiri sendraugių, studentų ir moksleivių posėdžiai. Po to Švč. Mergelės Marijos Gimimo lietuvių parapijos bažnyčioje buvo pamaldos. Mišias aukojo J. E. Vysk. V. Brizgys. Įspūdingą pamokslą pasakė Prel. M. Krupavičius. Į Šv. Mišias ateitininka ivyko didele procesija. Po pietų buvo baigiamasis posėdis. Kalbas pasakė J. E. Vysk. V. Brizgys, Prof. A. Damušis, L. Šimutis, Dr. A. Trimakas, S. Barzdukas, A. Masionis, Dr. J. Girnius. Gauta labai daug sveikinimų. Po rezoliucijų priėmimo, kongresas buvo baigtas Lietuvos Himnu. Vakare įvyko banketas, kuriame geras kalbas pasakė Lietuvos atstovas Vašingtone J. Kajackas ir Prof. K. Pakštas. Šita Prof. K. Pakšto kalba buvo paskutinė prieš jo mirtį. Prof. K. Pakštas kvietė ateitininkiją į didingą žygį už Lietuvos laisvę ir didingą jos ateitį.

SENAS REIKALAS

Prof. J. Kuprionis „Draugo" dienraštyje iškėlė jau daug kartų svarstytą, tačiau katalikiškajai visuomenei sunkiai tesuprantamą katalikų politinio nevieningumo klausimą, drauge pasiūlydamas paprastą ir išmintingą išeitį. Kaip visiems žinoma, didžiausias nesutarimas tarp krikščionių demokratų ir frontininkų kyla dėl politikos pasaulėžiūriškumo ar nepasaulėžiūriškumo. Vienų pagrindinis principas yra tas, kad katalikiško krašto politika turi būti pagrįsta krikščioniškaisiais principais, kiti gi savo pagrindiniu principu pasirinko politikos nepasaulėžiūriškumą. Per kelioliką metų tas dviejų priešingų doktrinų skirtingumas buvo jau daugybę kartų nagrinėtas, ir jos atrodo jau tiek nesuderinamos, kaip pliusas su minusu. Tačiau prof. J. Kuprionis, remdamasis kai kuriais posakiais iš frontininkų spaudos, norėtų kaip nors apeiti frontininkų karštai ginamą nepasaulėžiūrinės politikos doktriną ir juos laikyti katalikiškai pasaulėžiūrine politine grupe. Tuo atveju nesusipratimams bei tarpusavio kovoms tarp krikščionių demokratų ir frontininkų pašalinti jis siūlo visoms krikščioniškoms politinėms grupėms, jų tarpe ir Liet. Frontui sudaryti federaciją, kurioje visi ginčai bei problemos galėtų būti taikiai išspręsti bei suderinti.

Iš frontininkų pusės tame pat dienraštyje buva atsakyta Z. Valentos slapyvardžiu pasirašytu straipsniu, vertinant kalbamą pasiūlymą neigiamai. Po to niekam dėl to pasiūlymo iš frontininkų nepasisakius, reikia laikyti, kad jie tam Z. Valentos „Naminiu reikalu" atsakymui pritaria ir kad jiems krikščioniškų politinių grupių apsijungimas vienoje federacijoje yra nepriimtinas.

Atmesdamas krikščioniškų grupių apsijungimą viename bloke (federacijoje), prof. J. Kuprionio openentas nenumato jokio kelio jų tarpusavio nesutarimams pašalinti, o tik, pasakęs keletą neaiškiai užmaskuotų ir krikščionis demokratus įžeidžiančių insinuacijų, siūlo iš jų rungtyniavimo išjungti ideologinį veiklos atžvilgį. Kadangi jis to neaiškaus siūlymo smulkiau nepaaiškina, atrodo, kad anas slapyvardžiu prisidengęs vienos srovės žmogus siūlo krikščioniškajai demokratijai nusikrikščioninti. Tačiau pats tas siūlymas ir siūlytojo prie tos problemos priėjimas rodo, kad jo krikščioniškosios demokratijos supratimas yra gerokai kreivas. Krikščio-

nis demokratus jis norėtų visuomenei pristatyti kaip nekrikščioniškai gyvenančių nedorėlių grupę, prisidengusią krikščionišku vardu savo egzistencijai pratęsti. Iš tokių visuomenei skelbiamų insinuacijų susidaro aiškus vaizdas, kaip būtų sunku su kalbamų nusiteikimų grupe bendradarbiauti vienoje federacijoje. Jis, matyti, dar nežino, kad krikščioniškoji demokratija atsirado, išaugo ir visame katalikiškame pasaulyje prigijo kaip katalikų politikos kelias, o ne kaip kokia politinė grupė, kurioje katalikiškieji principai naudojami tik tos grupės egzistencijai palaikyti. Jis, tur būt, dar nežino, kad, paskelbus nepasaulėžiūrinės politikos doktriną, daug anksčiau nuošaliai nuo politinės veiklos stovėjusių asmenų ėmė jungtis apie krikščioniškąją demokratiją, kuriems jos idealai yra brangūs. Pats siūlymas krikščionims demokratams nuideologinti politinę veiklą rodo, kad siūlytojas nesupranta, kad krikščionys demokratai lietuvių katalikiškoje visuomenėje yra reikalingi tik kaip krikščionys demokratai, o ne kokia nors idealogijos atsisakiusi grupė. Krikščioniškosios idealogijos savo politinėje veikloje atsisakę, krikščionys demokratai jau nebebūtų krikščionimis demokratais, o išvirstų į idealogiškai bespalvę grupę ir, laikui bėgant ir jos sąstatui bekintant, turėtų neišvengiamai suliberalėti. Jokia politinė grupė, atsisakiusi krikščioniškosios idealogijos, negali pretenduoti būti vadinama krikščioniška. „Suvalgęs savo pyragaitį, negali jo vėl turėti".

Didėjant katalikiškosios visuomenės nusivylimui dėl katalikų politinio susiskaldymo, frontininkų spaudoje dedama vis daugiau pastangų tam susiskaldymui pateisinti ir net įrodyti, kad jis ne tik nėra didelė socialinio gyvenimo nelaimė, o yra jos net laimėjimas. Panašias mintis skaitėme ir visoje eilėje kun. St. Ylos straipsnių, išspausdintų šių metų „Drauge". Laimindamas kalbamą katalikų susiskaldymą, jis, atrodo, užsimerkia prieš nelemtas ir liūdnas to susiskaldymo pasekmes. Bet kurio lietuvio kataliko pastangos yra daug vertingesnės bei pozityvesnės tuo atveju, kai jis jieško kelių iš nelaimės išeiti, negu tuo, kai jis imasi nedėkingo uždavinio pateisinti įsivyravusį blogį.

Kartas nuo karto "Dirva" išspausdina straipsnių Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto vedamai tautos laisvinimo kovai suniekinti bei iškeikti. Ypač metų pradžioje pasirodo su panašiais straipsniais Br. Raila, siekdamas paveikti lietuvišką išeiviją, kad ta nebeaukotų vasario 16 d. rinkliavoje tautos laisvinimo reikalams. Kai kurie tokie straipsniai geriau tiktų „Tiesai" negu „Dirvai". Viename tokiame sausio mėn. "Dirvoje" išspausdintame straipsnyje Br. Raila džiaugėsi tautininkų ir frontininkų minties bendrumu ir Talkos bei L. Fronto vadų artima draugyste.

KOLABORANTAI IŠEIVIŲ TARPE

Kaip gerai žinome, Lietuva yra paversta Rusijos kolonija, kurioje vykdomi abiejų rūšių kolonizaciniai tikslai: 1) ji yra kolonizuojama rusais ,išstumiant lietuvius iš savo žemės, ir 2) ji išnaudojama, apiplėšiama ekonomiškai. Pasauliui bolševikai skelbiasi "išsprendę" visiems laikams Lietuvos (kaip ir kitų jų okupuotų kraštų) likimą. Dėl žiauraus bolševikinio teroro Lietuvoje gyvenantieji lietuviai negali nei kovoti prieš rusų okupaciją nei pasisakyti dėl tolimesnio Lietuvos likimo. Lietuvos vardu kalba Maskva tiesiog arba per jos pastatytus ir jos griežtai kontroliuojamus lie-

tuvius komunistus. Maskvai tarnaudami, jie vykdo tik jos paliepimus ir negali kalbėti Lietuvos vardu ar siekti jos išlaisvinimo. Ta pareiga tenka laisvajame pasaulyje gyvenantiems lietuviams. Jų pirmoji pareiga yra kovoti dėl Lietuvos išlaisvinimo.

Iki šiol išeiviai lietuviai yra tik iš dalies tą pareigą atlikę. Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto, Amerikos Lietuvių Tarybos ir išlikusių nepriklausomos Lietuvos diplomatų veiklos dėka Lietuvos klausimas dar nėra pamirštas. JAV, Vakarų Vokietija ir eilė kitų valstybių nepripažįsta Leituvos pavergimo. Lietuvos klausimas nuolat bolševikams primenamas tarptautiniuose ginčuose. Jei visi išeiviai lietuviai vieningai veiktų, ta kova būtų daug efektingesnė. Tačiau tarpusavio susiskaldymas ir daugelio pasyvus abejingumas labai susilpnina Lietuvos kovą dėl išsilaisvinimo. Tačiau ir tai, kas dabar padaroma, sudaro bolševikams didelių nesmagumų ir kliudo galutinai kolonizuoti Lietuvą.

Lietuvių pastangoms kovoti dėl Tėvynės išsilaisvinimo tenka susidurti su milžinišku bolševikų spaudimu. Jie yra paskyrę daug savo slaptosios veiklos specialistų ir dideles pinigų sumas išeivių politinei veiklai sunaikinti. Jie visais būdais bando susprogdinti iš vidaus Lietuvai laisvinti organizacijas, juodina pikčiausiais žodžiais jos laisvinimo veikėjus ir bando pasyvesniesiems išeiviams įpiršti mintį, kad reikią atsisakyti politinės veiklos ir imti kultūriškai bendradarbiauti su jų institucijomis Lietuvoje. Gi praktiškai toks bendradarbiavimas iš jų pusės reiškiasi tuo, kad jie neįsileidžia Lietuvon jokio laisvųjų išeivių leidžiamo laikraščio, jokios jų knygos ir griežtai cenzūruoja Lietuvon ir iš Lietuvos siunčiamus laiškus. O iš antrosios pusės iš tokio bendradarbiavimo jie siekia išeivius lietuvius, ypač menininkus pajungti savo propagandos tarnybai ir bolševikinio tipo (pagal „socialistinį realizmą") kūrybai.

Vis tik, nežiūrint to, kas jų peršama 'bendradarbiavimo" pasiūla yra ne kas kita, kaip tik eilinė bolševikinė apgaulė, išeivių tarpe ji yra susiradusi sekėjų, atstovų bei skelbėjų. Labai nedaug, bet jų jau turi. Nežiūrint fakto, kad bolševikai neįsileidžia jokios išeivių kūrybos ir saugosi bet kurios užsienyje paplitusios idėjos ir bijo bet kokios užsienio kultūrinės, socialinės, politinės ar pasaulėžiūrinės įtakos, o patys siekia tik eksportuoti savo propagandą, kai kam atrodo, kad ir tokiomis sąlygomis "bendradarbiavimas" su jais priimtinas.

Bolševikų siūlomo bendradarbiavimo mintis greitai pradėjo neapsiriboti kultūriniais dalykais ir ėmė išvirsti į politinį kolaboravimą. Ryškieji tokio bendradarbiavimo šalininkai ėmėsi atvirai veikti prieš išeivių politinę kovą dėl Lietuvos išlaisvinimo, tarsi talkindami bolševikų valdžiai, siekiančiai nutildyti išeivius politikus. Kai kur atsirado ryšiai tarp bendradarbiavimo skelbėjų ir Maskvos pinigais leidžiamų komunistinių laikraščių redakcijų. Imta banalinti Lietuvos laisvinimo siekiančių institucijų veiklą, nes Lietuva laisvės vis tiek neatgausianti, imta smerkti ir niekinti laisvinimo darbą dirbančius politikus, atvirai pasinaudojant tam reikalui bolševikų sukurtu žodynu: "reikią juos demaskuoti" "sunaikinti niekšus politikus" ir t. t. Tokie dalykai jau sunku suprasti kitaip, kaip išeivių tarpe veikiančią "penktąją koloną". Chruščovui raketoms barškinant, reikia laukti, kad ji dar gali gerokai sustiprėti. Vieni prie jos glausis bandydami rasti "darbo savo srityje" ir vienaip ar kitaip įsipainios į šėtoniškai gudriai paspęstą propagandos tinklą, prisiplakėliai bandys "atpirkti

savo kaltes", kiti skelbsis suradę "naujus kelius" lietuviškumui išlaikyti, o dar kitus ten nuves naivumas ir nenusimanymas. Tenka laukti, kad ateityje sąmoningo ir nesąmoningo kolaboravimo atsiras vis daugiau. Lietuviškoji visuomenė neturėtų nustebti, jei jų eilėse atsiras ir jai gerai žinomi vardai, kurių iki šiol ji nebuvo gerai pažinusi. Tik tie vardai turėtų būti visuomenės registruojami ir jų veikla atitinkamai kvalifikuojama ir klasifikuojama.

Buenos Aires leidykla "Ciudad y Espiritu" išleis atskiromis knygelėmis ispanų kalba Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Uniją sudarančiųjų partijų istorijas. Bus išleista ir lietuvių — Krikščioniškoji Demokratija Lietuvoje (Lietuvių Krikščionių Demokratų Partijos Istorija). Istorija rašo Albinas Gražiūnas.

Vidurio Europos Krikščionių Demokratų Unijos Jaunimo Sekcija Paryžiuje savo liepos 2 d. posėdyje išsirinko naują vadovybę. Pirmininku išrinktas jaunųjų lietuvių KD pirmininkas Adolfas Venskus Visos vadovybės toks sąstatas:

Pirmininkas — A. Venskus, Gen. delegatas G. O'svath (vengras), vicepirmin. G. Volozinskis (latvis), Gen. sekretorius J. Vrzala (čekas), Iždininkas M. Struna (slovėnas).

Septynioliktasis tautinis MRP kongresas, įvykęs Evian gegužės 26-29 dienomis, pasisakė, kad MRP nepraktikuos sistemingos opozicijos režimui, o taip pat nepraktikuos besąlyginio lojalumo vienam asmeniui, tačiau bus su vyriausybe, stengdamosi išlaikyti jos minties ir veiklos laisvę. Generolas de Gaulle pripažintas kaip labiausiai kvalifikuotas asmuo Alžyro klausimui spręsti.

Kongresas pasmerkė Sovietų Sąjungos manevrą, susprogdinusi viršūnių konferenciją; pritarė laisvojo pasaulio kietai laikysenai; pareiškė noro Vakarų glaudesniam apsijungimui ir bendradarbiavimo organizacijos pagerinimui.

Atkreipė dėmesį į faktą, kad Atlanto Sąjunga vis dar tebėra pagrindinė Vakarų laisvės garantija, kurion turi būti įjungtos reikalingos karinės pajėgos.

Kongresas konstatavo, kad tarp tautų taika gali būti pasiekta:

a. visuotinai ir kontroliuojamai nusiginklavus;

b. pramoningiems kraštams kooperuojant su atsilikusiais kraštais, stengiantis pakelti jų ekonominį ir kultūrinį lygį;

c. pripažįstant Vidurio ir Rytų Europoms kraštams apsisprendimo teisę.

Vakarų Vokietijos Federalinė Taryba, kaip statute numatyta, išsirinko 15 narių vadovybę ir žemiau išvardintų asmenų prezidiumą: Kancleris Adenaueris — pirmininkas, keturi pirmininko antrininkai: Darbo Ministras Blank, Bundestago Prezidentas Dr. Gerstenmaier, Valstybės Ministras von Hassel ir Bundestago CDU-CSU frakcijos lyderis Dr. Krone. Preziumo nariai: Užsienio Reikalų Ministras Dr. von Brentano, Ūkio Ministras Prof. Dr. Erhardt, Finansų Ministras Etzel, Vidaus Reikalų Ministras Dr. Schroeder, Valstybės Ministras Dr. Kiesinger, Dr. Altmeier, Dr. Meyers, Dr. Roder, Erich Blumenfeld, Minister. Josef Dolfhues, Dr. Fray, Dr. Fricke, Dr. Gradle, Landtago Prezidentas Johnen, Ing. Scheufelen, ponia A. Brauksiepe, ponia Dr. L.

Rehling, Hans Katzer ir Dr. Gerhard Stoltenberg.

Austrijos savivaldybių rinkimų rezultatai:

Austrijos Liaudies partija (KD) 59,5% (paskut. buv. rinkimais 57,8 %); Socialistų partija 22,4% (— 22,4%); Laisvės partija 17,2% (— 17,9%); Komunistų ir kair. soc. part. 0,8% (— 1,9%).

Petras Tamulionis iš Clevelando, Ohio, Leono XIII-jo Fondui įmokėjo 100.00 dolerių ir tapo to Fondo Garbės Nariu.

Leono XIII-jo Fondo Valdyba Garbės Nariui Petrui Tamulioniui reiškia padėką ir pagarbą.

VLIKo 20 METŲ SUKAKTIS

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas susirinko lapkričio mėn. 12 - 13 dienomis New Yorke Lietuvos kovų už laisvę dvidešimtmečiui paminėti. Visos Vliko grupės atsiuntė po tris atstovus. Dalyvavo būrys svečių. Posėdžiams vadovavo pakaitomis Dr. A. Trimakas, J. A. Stikliorius, L. Šmulkštys, Dr. D. Krivickas, Dr. K. Šidlauskas ir Inž. B. Galinis.

Sesija gavo daug sveikinimų žodžiu ir raštu. Telegramomis, be kitų, sveikino Kanados Ministeris Pirmininkas John Diefenbaker, J. A. V. pasekretorius D. Dillon Valstybės Departamento vardu, New Yorko Gubernatorius Nelson Rockefeller, sen. Th. J. Dodd ir K. Keating., J. Wadworth — J. A. V. atstovas Jungtinėse Tautose ir kt. Vliką sveikino Lietuvos diplomatai: S. Lozolaitis, K. Balutis, Dr. K. Graužinis, J. Kajeckas, Kons. Dr. P. Daužvardis ALTas ir kt.

Lietuvos diplomatai reiškė solidarumą ir bendradarbiavimo norą su Vliku Lietuvos laisvinimo žygiuose.

Toliau ėjo pranešimai. Savo pranešimą apie Vliko veiklą padarė Vliko Pirm. Dr. A. Trimakas, V. T. Pirm. J. Glemža, Dr. Karvelis. Apie tarptautinę padėtį pranešė V. Sidzikauskas, Dr. V. Masens, apie gyventojų judėjimą Lietuvoje J. Audėnas, apie Vliko veiklos metodus H. Blazas.

Vliko vadovybė perrinkta ta pati: Dr. A. Trimakas — pirm., J. A. Stikliorius — vicepirm., H. Blazas — sekr. V. T. pirm. — J. Glemža, U. R. T. V. Dr. P. Karvelis.

Tautos Fondo Valdybos pranešimą darė Prel. J. Balkūnas.

Priimta eilė rezoliucijų, kurių daugumas paskelbta spaudoje.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, kaip rodo sveikinimai, yra gerai žinomas Vakarų pasaulio vyriausybėms. Šitas faktas štai ką rodo: tuo tarpu nėra ko nė svajoti apie kokį nors Vliko pakaitalą. Darbų „vienybininkai" tegul žino: sugriovus Vliką, grius ne tik organizacijų, bet ir darbų vienybė. Tada svetimų vyriausybių atstovai nė vienam „vieningo darbo" veiksniui neatsiųs savo sveikinimo.

TURINYS

K. Mockus, Krikščionims Demokratams Daromi priekaištai 1
J. Varnas, Lietuviškas Liberalizmas 16
Dr. Vl. Viliamas, Demokratinio Socializmo Likimas . . 22
Dr. A. Trimakas, Lietuvos Laisvinimo Problemos . . 30
Dr. K. Šidlauskas, Centro Komiteto Veiklos Pranešimas 40
P. Vainauskas, L. K. D. S. Veikla Tarpt. Org. 51
Prel. Jonas Ambotas 58
Paskutinis Prof. K. Pakšto Žodis 60
Aukščiausias Pasišaukė 62

ĮVYKIAI IR MINTYS

L.K.D.S. Konferencija 64
L.K.D.S. Konferencijos Rezol. 66
Ateitininkų Kongresas 67
Senas Reikalas 68
Kolaborantai Išeivių Tarpe 69
Vliko 20 metų Sukaktis 72

Naujas T. S. Administratorius yra Juozas Paškus.
Adresas antrame viršelio pusl.

Alp(LKA) 1745
1960, Nr.1

907743119